

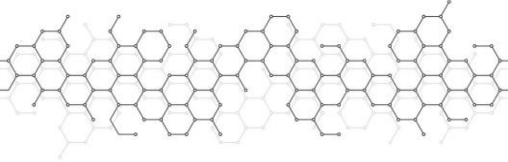
α

Завод за унапређивање образовања и васпитања

Приказ и анализа резултата истраживања
Извођење образовно васпитног процеса учењем на даљину

Београд
2021.

Садржај

1 УВОД СА ОСНОВНИМ МЕТОДОЛОШКИМ ОКВИРОМ	1
Узорак истраживања.....	2
Карактеристике примењеног упитника	3
2 РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА	4
2.1. Искуства наставника са реализацијом учења на даљину.....	4
2.2. Пријатно, неочекивано искуство у вези са реализацијом учења на даљину.....	5
2.3. Проблеми са којима су се суочавали наставници.....	6
2.4. Подршка наставницима.....	9
2.5. Учење на даљину као саставни део школске праксе	11
2.6. Неопходне промене	12
2.7. Предуслови за реализацију наставног процеса учењем на даљину	13
2.8. Коришћење дигиталних уџбеника	16
2.9. Алати за комуникацију са ученицима.....	17
2.10. Платформе за управљање процесом учења.....	18
2.11. Алати за израду образовних садржаја.....	19
3 НАЈВАЖНИЈИ УВИДИ И СМЕРНИЦЕ ЗА ДАЉИ РАД	21
4 ПРИЛОГ	24

1

УВОД СА ОСНОВНИМ МЕТОДОЛОШКИМ ОКВИРОМ

Почетак 2020. године ставио је пред савремено друштво изазове који са ретко чиме могу да се пореде у савременој историји функционисања света. Здравствена криза изазвана епидемијом ковида-19 условила је кризе на готово свим нивоима друштвеног функционисања. Са најбржим и највидљивијим изазовима суочили су се здравствени системи, финансије, системи социјалне заштите грађана и образовање. Посебна тешкоћа са којом се сваки од наведених система суочио, било је то што је на препознате изазове требало брзо реаговати и то у условима континуиране променљивости и недефинисаности.

Као део целокупног друштвеног функционисања, који је такође морао брзо да реагује, образовни систем уводио је новине и трпео велике промене. Једна од највидљивијих промена, било је увођење онлајн наставе и функционисање образовања и васпитања у контексту учења на даљину. У пакету подршке који је од Завода за унапређивање васпитања и образовања кренуо ка наставницима било је упознавање наставника са дигиталним алатима и њиховом педагошком употребом кроз *Обуке за реализацију наставе оријентисан ка исходима учења и обуке Дигитална учионица*. Циљ ових активности била је подршка наставницима у развоју њихових дигиталних компетенција и посредно дигиталних компетенција ученика. Посебан вид помоћи пружан је и кроз помоћ институција за успостављање Гугл учионице, почетком школске године. Осим тога, Завод је у сарадњи са Уницефом, осмислио и начине да се наставницима пружи конкретна, континуирана и поуздана помоћ у области коришћења и примене дигиталних алата у процесу наставе и учења. У том смислу креиран је сервис дигиталне подршке за све образовно-васпитне установе и просветне раднике. Овај сервис пружа помоћ у планирању и реализацији процеса наставе и учења уз употребу ИКТ-а. Део подршке пружан је континуирано и кроз ткз *Дигиталне менторе* које чини група наставника, истакнутих у различитим областима педагошке употребе дигиталних технологија. Дигитални ментори су дугогодишњи аутори и реализатори онлајн обука, искусни водитељи у различитим непосредним обукама за коришћење дигиталних алата, дугогодишњи спољни сарадници Завода у пројектима развоја дигиталне писмености код наставника. Доступни су наставницима за сва питања и тешкоће на које наиђу у контексту рада у дигиталном окружењу. Менторима су се обраћали школски координатори, тако да је посредно, пружена подршка великом броју наставника.

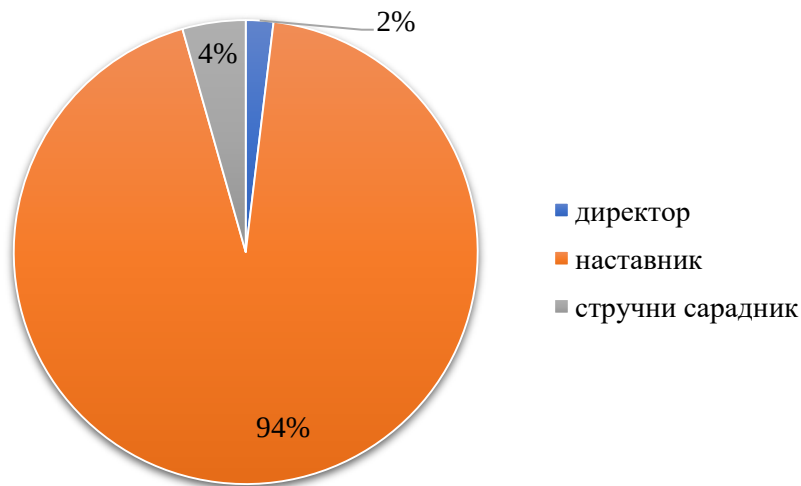
У оквиру претходно поменутих обука за наставнике спроведено је истраживање коме су у фокусу интересовања били ставови и перцепције запослених у образовању о остваривању образовно васпитног процеса путем учења на даљину. У истраживању, у коме су учествовали запослени из укупно 1800 основних и средњих школа Републике Србије, а које је реализовано у периоду мај 2020 – октобар 2021, учествовало је укупно 50202 запослених просветних радника. Истраживање је спроведено на добровољној основи и у складу са методолошким захтевом о анонимности испитаника. Реализовано истраживање квантитативног је методолошког приступа и карактера, а спроведено је техником анкетирања у онлајн окружењу.

Узорак истраживања

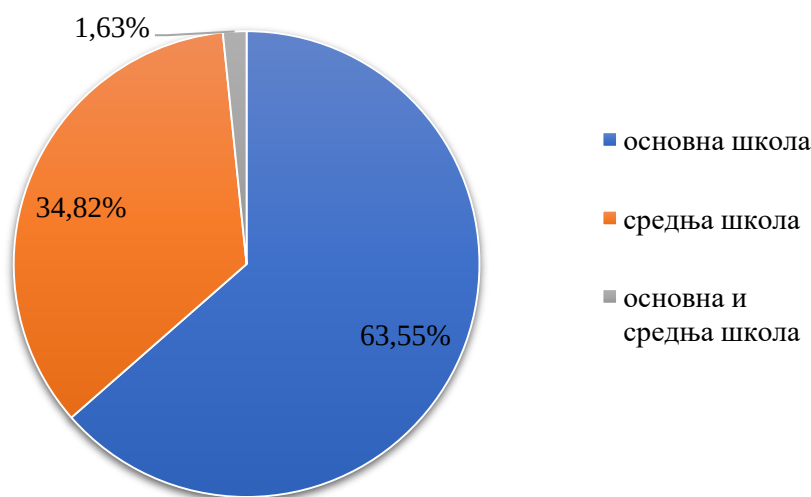
У истраживању је учествовало 50202 запослена у образовању и васпитању. Структуру испитаног узорка по занимањима чини 47030 наставника (94%), 964 директора (2%), и 2208 стручних сарадника (4%).

Графички приказ 1: Структура запослених по занимању (%)

Од укупног броја наставника њих 31907 (63,55%) запослено је у основним, а 17478 (34,82%) у средњим школама. Један мањи број запослених, тачније њих 817 (1,63%) запослен је делом у основној, а делом у средњој школи.

Графички приказ 2: Структура запослених по школи у којој раде (%)

Структуру стручних сарадника, поред педагога и психолога који чине највећи број овог дела узорка (1716), чини и један мањи број дефектолога (207), библиотекара (204) и социјалних радника (81). Оваква структура стручних сарадника одговара њиховој распоређености по школама у смислу да свака школа има педагога и/или психолога, да су

библиотекари ређи, а социјални радници веома ретко запослени на позицијама сарадника у школама.

Карактеристике примењеног упитника

За потребе истраживања сачињен је упитник који садржи 12 питања, од којих је једно питање информативног типа (радно место запослених у школи). Преосталих 11 питања послужило је проверавању ставова и перцепција запослених у образовању о реализацији васпитно образовног процеса путем учења на даљину. Највећи број питања била су питања затвореног типа у оквиру којих су се испитаници опредељивали за неки од одговора понуђених у падајућем менију. У оквиру постављених питања, испитаници су били у ситуацији да:

- процењују искуства својих колега у вези са реализацијом образовно васпитног процеса путем учења на даљину,
- изложе своје виђење одговора на питања о томе шта су била њихова лична, пријатна и неочекивана искуства у вези са овим обликом наставе и учења;
- изнесу запажања о уоченим проблемима са реализацијом овакве наставе и учења;
- изнесу своје перцепције о алатима и платформама које су највише користили;
- процене шта им је највише било од помоћи приликом реализовања овог типа наставе и учења;
- дају сугестије о даљим видовима подршке који су наставницима потребни за реализацију наставе на даљину
- антиципирају и изнесу своје процене о томе да ли ће се нешто од онога што су им садашња искуства задржати у реализацији наставе и након завршетка епидемије.

С обзиром на изузетно велик и репрезентативан узорак, добијени резултати могли би да помогну у сагледавању кључних карактеристика наставе на даљину из позиције запослених у образовању, те да подстакну осмишљавање и реализовање нових обука и других облика подршке за запослене у школама, именитних исказаним ставовима и потребама.

2

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Искуства наставника са реализацијом учења на даљину

Прво питање на које су испитаници давали одговоре односило се на избор тврдње која најбоље описује искуства већине наставника школе у којој раде, са реализацијом образовно васпитног процеса путем учења на даљину. Учесници су бирали један, од понуђена четири одговора на скали одговора који су се кретали од тога да већина наставника не спроводи наставу на даљину до тога да наставници имају велико искуство у вези са оваквим начином остваривања наставе и учења.

Графички приказ 3: Која тврдња најбоље описује искуства већине наставника Ваше школе са реализацијом образовно васпитног процеса путем учења на даљину?

Добијени одговори показују снажну тенденцију запослених у образовању да процењују своје колеге као неког ко има одређено, али веома ограничено искуство у реализацији учења на даљину. Такву процену дало је нешто мање од половине испитаног узорка, тачније 44,16%. Затим, са 37,82% следе они који мисле да је садашња реализација наставе на даљину, истовремено и прво искуство са овим видом рада за највећи број њихових колега. Ако бисмо поменуте две категорије одговора сажели и подвели под једну, која би за ову прилику могла да гласи „Наставници моје школе немају много искуства у извођењу

наставе на даљину“, добија се податак да чак четири петине испитаног узорка сматра управо ово (81,98%).

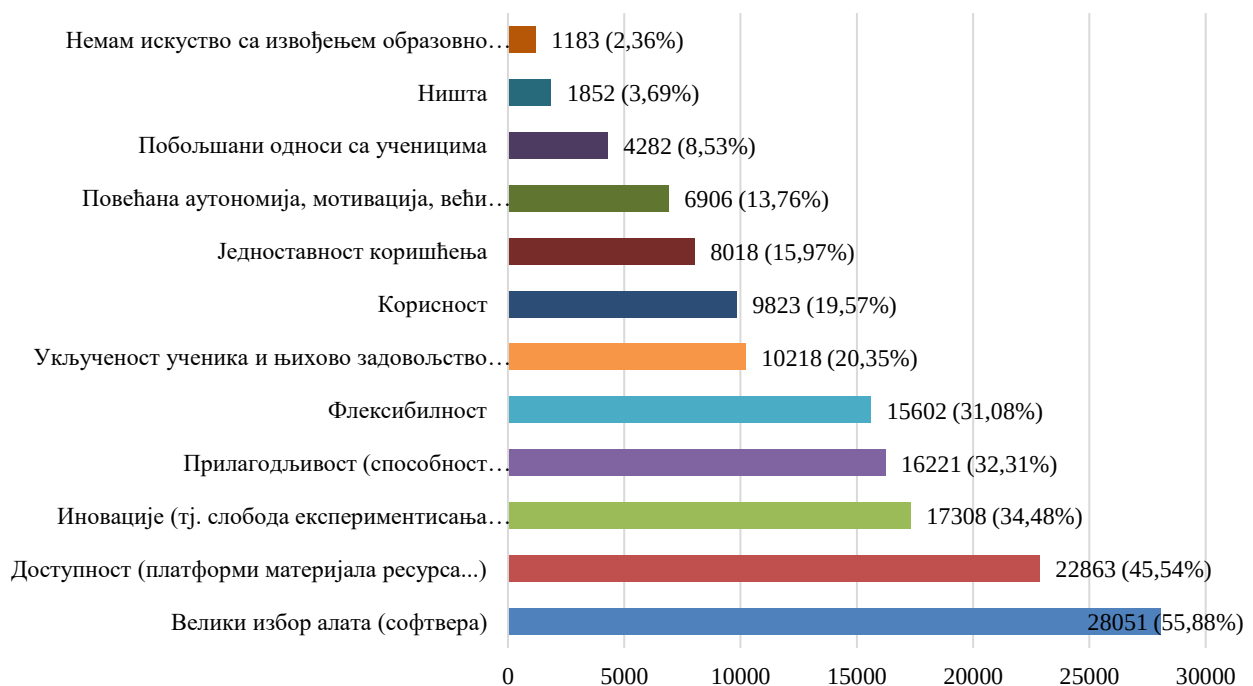
Следећу групу чине они испитаници који сматрају да њихове колеге имају велико искуство у извођењу наставе на даљину. Такав став заузима 15,57% испитаног узорка, док само 2,45% сматра да већина њихових колега уопште не изводи васпитно образовни процес путем учења на даљину.

Од добијених података, свакако је најалармантнији онај по коме нешто више од четири петине наставника сматра да је искуство њихових колега у извођењу учења и наставе на даљину оскудно. У условима, у којима се од наставника очекује да свакодневно раде на овај начин, добијени подаци указују на потребу успостављања система подршке за велики број наставника. Тај систем подршке морао би да буде континуиран у трајању, разноврсан у понуди и прилагођен различитим, индивидуалним потребама појединаца.

2.2. Пријатно, неочекивано искуство у вези са реализацијом учења на даљину

На следећем питању учесници су се опредељивали за 1-3 одговора (од понуђених дванаест), који су се односили на препознавање онога што их је пријатно изненадило када је реч о образовно васпитном процесу који се остварује учењем на даљину.

Графички приказ 4: Шта Вас је пријатно изненадило када је реч о образовно васпитном процесу који се остварује учењем на даљину?

На основу података добијених у истраживању уочава се следећа дистрибуција одговора: за највећи број испитаника једна од важних предности је **велик избор алата** (55,9%); следи **доступност** (платформи, материјала, ресурса) које овај облик организовања наставе и учења омогућава (45,5%). Око половине испитаника (у првом случају нешто више, а у другом нешто мање од пола узоркованих) определило се управо за ова два одговора. Следи група

одговора које је бирало око једне трећине узорка. У том контексту испитаници кажу да им је пријала **могућност иновације** тј. слобода експериментисања наставном праксом (34,5%); затим **прилагодљивост** тј. могућност прилагођавања процеса учења индивидуалним потребама ученика (32,3%) и **флексибилност** (31,1%). Два препозната, пријатна изненађења које је бирало око једне петине учесника у истраживању су **укљученост ученика и њихово задовољство оваквим начином рада** (20,4%) и **корисност** (19,6%). За један број испитаних просветних радника важна је **једноставност коришћења** (16%), као и **повећана аутономија и мотивација** (13,8%). За 8,5% испитаних просветних радника, пријатно изненађење представљају **побољшани односи са ученицима**, док 3,7% испитаника није било ни са чим пријатно изненађено.

Подаци који су међу најуочљивијима у претходно изнетим резултатима су следећи:

- велики број испитаних просветних радника пријатно је изненађено са два до три различита елемента/искуства у вези са образовно васпитним процесом који се остварује учењем на даљину,
- изузетно мали, чак незнатан је број оних који нису ништа могли да издвоје у овом контексту,
- највећи број препознатих позитивних изненађења тиче се техничких перформанси оваквог облика организовања наставе и учења – велик избор алата и доступност платформи,
- добити за ученике (могућност прилагођавања индивидуалним потребама, укљученост ученика и њихово задовољство) појављују се у мањој мери као позитивна изненађења, у односу на неке техничке карактеристике оваквог приступа. Ово би могло да се тумачи на најмање два начина. Наиме, са једне стране могуће је да су наставници и очекивали овако нешто, па нема места изненађењима, док је са друге стране могуће да је пажња наставника (услед усредсређености на овладавање новим алатима), била мање усмерена на аспект препознавања употребљивости и корисности нових алата за ученике (а више на технике овладавања алатима) – те су ове перформансе алата остале непрепознате.

2.3. Проблеми са којима су се суочавали наставници

Следеће питање на које су одговарали учесници у истраживању тичало се препознавања кључних проблема које су учили приликом преласка на остваривање образовно васпитног процеса учењем на даљину. Од понуђених 18 одговора, учесници у истраживању, могли су да изаберу највише 5.

Графички приказ 5: По Вашем мишљењу, са којим су се кључним проблемима суочили наставници приликом преласка на остваривање образовно васпитног процеса учењем на даљину?

У препознатим проблемима предњаче они који се тичу **доступности ресурса и технологије ученицима** (53,6%), затим **повећано радно оптерећење и стрес** приликом рада од куће (45,1%) и **доступност ресурса и технологије наставницима** (42,6%). Нешто мало више од једне трећине испитаних сматра да значајан проблем представља **процењивање напредовања ученика** (35%), а нешто мало мање од једне трећине проблемом сматра **низак ниво дигиталних компетенција ученика** (32%). Нешто више од четвртине испитаног узорка као проблем бира **низак ниво дигиталних компетенција ученика** (27,4%), **мотивацију и укључивање ученика** (27%), као и укљученост недисциплинованих ученика (25,7%). За готово четвртину узорка проблем у датим околностима је **комуникација са ученицима** (24,3%), а за нешто више од петине проблем представља **укључивање ученика из маргинализованих група** (22,1%).

За знатно мањи број испитаног узорка проблеме представљају: **подршка ученицима са сметњама у развоју или инвалидитетом** (15,9%), **комуникација са родитељима** (15,8%); **управљање и организација времена** (15,3%), **прилагођавање активности и садржаја**

процесу учења на даљину (13,6%) и израда садржаја за образовно васпитни процес који се одвија учењем на даљину (9,4%)

За 4,4% испитаног узорка, проблем представља **недовољна подршка и смернице од стране школе**, док је 3,9% изјавило да **проблема није било**.

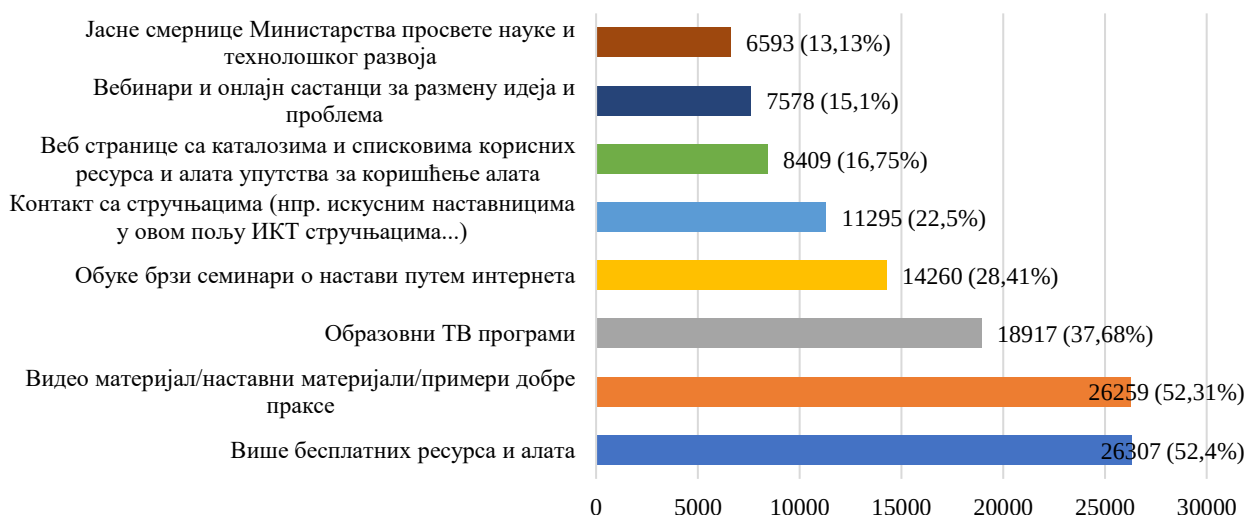
Ако се добијени подаци збирно погледају и анализирају, уочава се неколико битних одлика резултата истраживања:

- сасвим мали проценат запослених није имао никаквих проблема са извођењем наставе на даљину;
- иако су могли бирати од један до пет понуђених одговора, највећи број испитаника бирао је 4 или чак свих 5, што наводи на закључак да се највећи број наставника суочава са вишеструким проблемима у реализацији наставе на даљину;
- највећи број проблема које су издвојили наставници у вези је са ученицима (њиховим ставовима, односом према настави, мотивисаношћу, дисциплином, нивоом дигиталне компетентности...). На основу оваквих података, било би међутим исхитрено закључити да је наведено искључиво њихова (ученичка) зона одговорности. Наиме, *онлајн амбијент за учење и подучавање*, новина је и изазов за велик број наставника и може се претпоставити да се у датом контексту и они сами нису сналазили са својим улогама оних који организују и воде процес наставе и учења, у измењеним, онлајн околностима. Могуће је да је требало редефинисати постојеће улоге, мање се ослањати на искуство из учионице, а више истраживати новонастале околности и трагати за новим решењима унутар њих;
- иако се доступност ресурса и технологије ученицима издвојила као најчешће бирана категорија одговора, далеко значајним чини се податак који се односи на други најбиранији понуђени одговор, а то је **повећано радно оптерећење и стрес**. У условима у којима су наставници већ исувише оптерећени (велика одељења, изостанак сарадње и партнерских односа са родитељима, рад са ученицима који раде по неком од ИОП модела..) додатно оптерећење и стрес који долазе од организовања нових облика наставе и учења морао би се наћи у фокусу оних који о школи и њеном функционисању одлучују. У том смислу, наставницима би требало обезбедити разноврсне видове помоћи и подршке усмерене на ослобађање од стреса; вођено суочавање са страховима од новог и непознатог; препознавање зоне сопствене одговорности и домета, али и зоне које ту одговорност и домете превазилазе.

2.4. Подршка наставницима

Након препознавања проблема са којима су се наставници суочавали током реализације наставе и учења на даљину, учесници су замољени да идентификују елементе подршке који су им били најзначајнији током поменутог процеса. Од понуђених осам одговора, учесници су могли бирати 1-3.

Графички приказ 6: Шта је највише помогло наставницима приликом спровођења образовно васпитног процеса путем учења на даљину? Изабери 1-3 одговора

Добијени резултати недвосмислено говоре о томе да су најзначајнији елементи подршке наставницима били **бесплатни алати и ресурси** (52,4%) и различити **наставни материјали и примери добре праксе** (52,3%). За претходно поменуте категорије подршке определило се нешто више од половине учесника у истраживању. Затим, на листи помоћи и подршке наставницима, следи **образовни ТВ програм** (37,7%), те **обуке и семинари о настави путем интернета** (28,4%). Нешто више од једне петине наставника бирало је **контакт са стручњацима**, нпр. искусним наставницима у овом пољу, ИКТ стручњацима (22,5%) као важан облик подршке. Последње три биране категорије биле су: **веб странице са каталозима и списковима корисних ресурса и алата, упутства за коришћење алата** (16,8%), **вебинари и онлајн састанци за размену идеја и проблема** (15,1%) и **јасне смернице Министарства просвете науке и технолошког развоја** (13,1%).

Анализирајући представљене податке, закључци би могли бити изведени у следећих неколико праваца.

- С обзиром на укупан број браних ставки (119618) уочава се да су наставници у просеку бирали од два до три понуђена одговора, што имплицира да је подршка у систему обезбеђена и препозната.
- За највећи број наставника, та подршка била је најзначајнија у облику бесплатних алата, ресурса, наставних материјала и примера добре праксе, а као значајан препознат је и образовни тв програм припремљен за ову сврху.

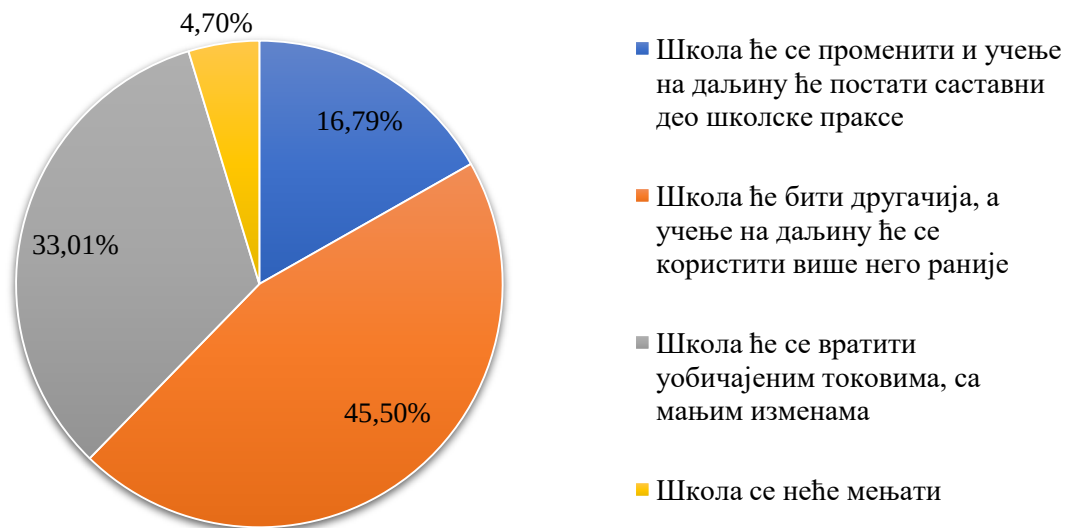
- Знатан број запослених у образовању цени и обуке које су организоване с циљем да се наставници обуче и прилагоде новим условима рада, као и разговоре са стручњацима за дату област.
- Осим наведеног, још два податка привлаче посебну пажњу. Један је то да су наставници у релативно малом броју препознавали да су им вебинари и онлајн састанци за размену идеја били корисни у овом контексту, као и то да се међу бираним категоријама, она која се односи на **јасне смернице Министарства просвете науке и технолошког развоја**, нашла на последњем месту. Први податак могао би да се тумачи као „лоше увременењена подршка“, односно – у тренутку када се тек суочавају са нечим новим и изазовним, наставници не препознају да би им разговори о томе, са онима који су у истој ситуацији, па још путем алата које тек савладавају – могли бити од велике користи. У том смислу, претпоставка је да су наставници који су бирали ову категорију, из реда оних којима су веб алатке и овакав начин комуникације и размене од раније блиски. Други податак, на одређени начин потврђује опште познате чињенице о томе да се цео систем нашао у новој, изазовној и нимало завидној ситуацији у којој се реаговало брзо, са тренутно расположивим ресурсима и информацијама – које, очигледно је, нису увек биле довољно конкретне, подржавајуће и јасне онима којима су намењене. Ако бисмо отишли и корак даље у тумачењу, овако добијени подаци могли би бити виђени и у нешто другачијем светлу. Наиме, смернице и упутства МПНТР директно се усмеравају руководиоцима школа, а они их даље прослеђују и преносе запосленима. У том контексту, могућа су поћи од две претпоставке:
 - А) овај одговор углавном су бирали они који руководе школама – њима су ова упутства била корисна и значајна, па је то условило мали проценат (удео директора у укупном узорку је свега 4%);
 - Б) у току преношења информација, од управе школе ка наставницима, нешто се губило, „несвесно додавало или одузимало“ и доприносило губитку јасности садржаја упутстава који су долазили од стране МПНТР за наставнике.Ипак, како год тумачили добијене податке, они говоре о томе да су највећем броју запослених потребне информације које ће бити јасније, конкретније и увременењеније од оних које су до сада стизале из МПНТР.

2.5. Учење на даљину као саставни део школске праксе

У наредном кораку од учесника је захтевано да антиципирају могућа сценарија у вези са учењем на даљину, у смислу да ли ће оно постати саставни део школске свакодневице, или ће нестати са престанком епидемиолошке ситуације која га је условила.

Графички приказ 7: Хоће ли учење на даљину остати саставни део школске праксе када се школе поново у потпуности отворе?

У односу на постављено питање, највећи број запослених у образовању сматра да ће школа, када се тренутна епидемиолошка ситуација заврши, бити промењена, другачија и да ће се учење на даљину користити више него раније. Овакву будућност, у датом контексту, перципира нешто мање од половине запослених у образовању (45,5%). Ако се овом делу узорка додају и они који мисле да ће се школа променити, а да ће учење на даљину постати њен саставни део (16,79%), добија се слика у којој 62,29% наставника перципира временски блиску промену школе у смислу њене дигитализације. Неким будућим истраживањима било би значајно испитати ставове наставника о променама које наслућују – њихов однос према овим новинама, који у великој мери може да боји и одређује мотивисаност и спремност наставника да се промене прихвати, да их разуме и угради у свој будући рад на начин који му је прихватљив, са којим се осећа уважено, и који је усмерен на развој и најбољи интерес детета.

Око једне трећине учесника у истраживању мисли да ће се школа вратити уобичајеним токовима, са малим измена (33,01%), док 4,7% сматра да се школа неће мењати.

2.6. Неопходне промене

Истраживањем су проверавани и ставови запослених у образовању о томе коју би промену, која се тиче увођења наставе и учења на даљину у свакодневни школски живот, требало увести у школску праксу током наредне школске године. Понуђена су три одговора, од којих је свако требало да се определи за један.

Графички приказ 8: Коју промену би требало увести у школску праксу током наредне школске године?

Највећи број наставника, опредељујући се за једну важну промену коју би требало увести у школску праксу током наредне школске године, сматра да је то системско увођење наставе на даљину као **допуну редовном наставном процесу** – тако што ће се она комбиновати са наставом која се реализује у живом контакту наставника и ученика и без измена у школском календару. За овакав став опредељује се нешто више од половине учесника у истраживању (52,03%).

Други најзаступљенији став је да нема потребе за променама у школској пракси. Искуство које имају наставници, дакле требало би оставити у зони епидемиолошке ситуације, а школски живот и пре свега организацију наставног процеса, потпуно вратити на „подешавања“ која су важила пре увођења ванредног стања и услова које је оно са собом донело. Овакав став заступа 29,65% запослених у образовању.

Нешто мање од једне петине наставника (18,32%) сматра да би школским календаром требало увести краће периоде (једну или две недеље) током којих ће се васпитно образовни процес изводити путем учења на даљину.

Збирно посматрани, подаци показују да око 70% наставника сматра да би из ситуације у којој смо се неочекивано нашли и реаговали, требало извући одређене промене за будућност

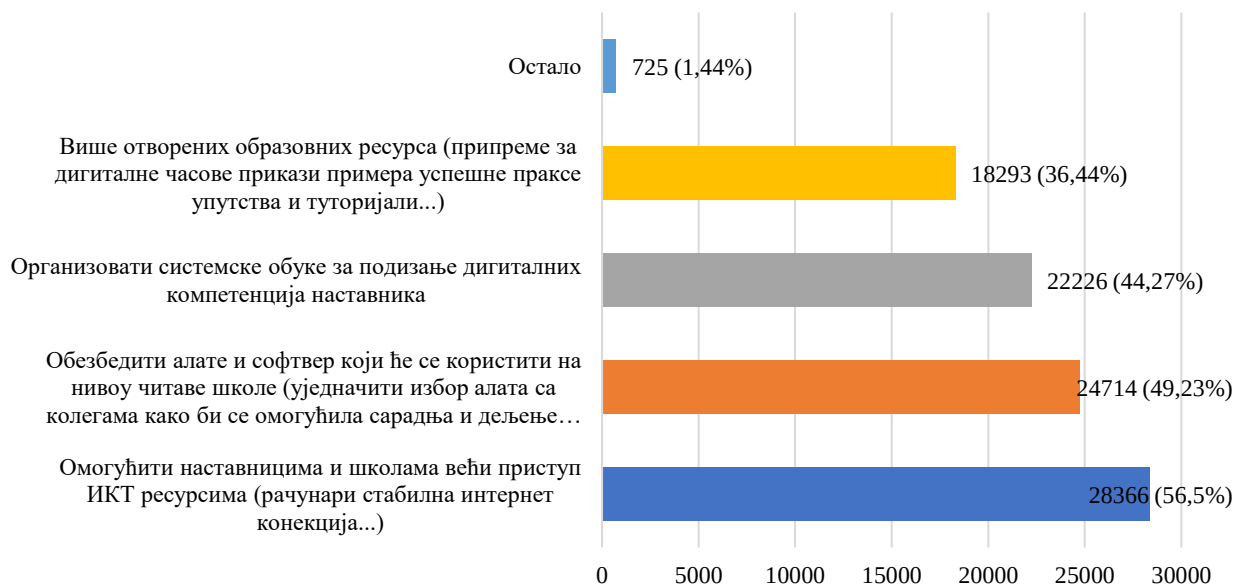
организовања образовног процеса. Те промене се виде у увођењу наставе и учења на даљину, било као комбинација са наставом која се реализује живим контактом, било као издвојени облик у одређеним временским интервалима. Овакви ставови вероватно су последица препознавања добити и уочавања предности које има учење и настава на даљину. Са друге стране, око 30% запослених у образовању сматра да промене у том смислу не треба уводити. Руководећи се претходном аналогijом, могли би закључити да је реч о онима који у овој промени не препознају добити, али уочавају слабости. Могуће је такође и да се не осећају пријатно или довољно компетентно за овакав начин реализовања наставе, па отуда и отпори њеном увођењу.

Дакле, ако је намера креатора образовних политика да задрже/уведу наставу и учење на даљину у редован школски живот неопходно је позабавити се значајним бројем запослених, који тренутно показује отпор ка промени овог типа. То значи да би пре свега требало испитати узроке овим отпорима (неким обликом квалитативног истраживања у коме би испитаницима било остављено довољно времена да изнесу све своје ставове и зебње у вези са реализацијом наставе и учења на даљину), а потом, системски, континуирано и разноврсно радити на њиховом уклањању.

2.7. Предуслови за реализацију наставног процеса учењем на даљину

Под претпоставком да би били спремни да и у будућности реализују наставу на даљину, запослени у образовању питани су које би предуслове за то требало остварити. На понуђеној скали могли су да бирају 2 од понуђена 4 одговора, или да самостално допишу свој одговор.

Графички приказ 9: Како бисте у будућности били спремни за реализацију наставног процеса учењем на даљину, потребно је (изаберите до 2 одговора):

За највећи број учесника у истраживању важно би било **омогућити наставницима и школама већи приступ ИКТ ресурсима** (у смислу рачунара, стабилне интернет конекције и сл). Као значајан вид подршке ово препознаје 56,5% испитаних просветних радника. Следећи важан предуслов који би требало остварити у контексту обезбеђивања услова за

реализацију наставе и учења на даљину су **доступни алати и софтвери који би се користили на нивоу целе школе**. Ово уједначавање избора омогућило би лакшу сарадњу и дељење материјала међу колегама и ученицима. За 49,23% ово би био важан ослонац и подршка у будућности. Велик број запослених у образовању препознао је и **организовање системске обуке за подизање дигиталних компетенција наставника**, као битан предуслов организовања наставе на даљину у неком будућем периоду (44,27%). Од понуђена четири одговора, најмањи број се определио за подршку која би подразумевала више отворених образовних ресурса у виду примера добре праксе, припрема за дигиталне часове, туторијали и сл. Овај вид подршке бирало је 36,44% учесника у истраживању.

У опцији *остало*, у оквиру које су испитаници могли дописати свој аутентичан одговор на постављено питање добијено је 725 одговора¹. Неки од одговора, на другачији начин, поновили су одговоре који су се већ налазили у понуђеним опцијама (нпр. обезбедити наставницима приступ ИКТ технологијама), док се одређени одговори толико понављају да би могли чинити засебне категорије.

У том смислу, у великој мери се истиче група одговора која нагиње идеји да учење и наставу на даљину треба оставити у времену иза нас. Могли бисмо рећи да су ово одговори који би могли да се подведу под синтагму: Не постоји подршка која би оправдала увођење наставе и учења на даљину. У смислу поткрепљења сачињене категорије наводимо неколико аутентичних одговора испитаника: *Не уводити овакав вид наставе, само социјални однос кроз учење остварује човека за друштво и свет; Не видим будућност учења на даљину; Већина ученика и родитеља није задовољно наставом на даљину, те не бих желела да уопште прелазимо на такву врсту рада; Не желим учење на даљину; Нисам спремна за реализацију наставе на даљину; Без дигитализације, Не треба то ни уводити; Настава је жив процес. Не знам како може настава на даљину да надокнади развијање социјализације и интеграције у живот; и сл.*

Другу значајну групу одговора чине они одговори који се тичу ученика – било потребе да се њима обезбеде неопходни, технички услови за рад, било да се додатно едукују како би могли задовољити захтеве учења на даљину; било да се ради на подизању њихове свести да је настава на даљину озбиљан облик наставе и учења, те подизати њихову мотивацију и одговорност према истој. Препознати одговори у овом контексту могу се подвести под категорију Обезбеђивања разноврсне, системске подршке ученицима. Неки од карактеристичних одговора су нпр: *Обезбедити свим ученицима техничке услове за праћење овог вида наставе; Омогућити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...; Обезбедити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима и дигитално их описменити; Обезбедити свим ученицима рачунаре и интернет. Обезбедити свим ученицима који су сиромашни телефоне/таблет/интернет; Обезбедити основне услове за рад сваком наставнику и сваком ученику. То су интернет, лаптоп. Без овога, не може наставни процес да се одвија; Обучити ученике да користе све ресурсе наставе на даљину; Обезбедити ученицима рачунаре и интернет конекцију...*

¹ Целокупна листа са аутентичним одговорима испитаника налази се у прилозима

Поред препознавања потреба ученика у дигитално задатим условима учења, уочаване су и потребе родитеља за додатним облицима подршке и помоћи. У том смислу неки од карактеристичних одговора су: *Подучити ученике и њихове родитеље, а затим увести овај вид наставе као додатну и допунску; Родитеље и ученике образовати и многима дати рачунаре; подржати породице, које немају материјалне могућности за коришћење ИКТ у било ком облику; Подићи животни стандард родитеља како би могли обезбедити потребна средства за реализацију наставе на даљину или да министарство обезбеди исте.*

Међу аутентичним одговорима наставника уочена је још једна групација која се генерално односи на промену услова њиховог рада. Под условима, широко схваћеним, нашли су се они који се тичу материјалног положаја и статусног положаја просветних радника, али и оних који дефинишу услове рада у самој учионици (јасни прописи у вези са наставом и оцењивањем; смањивање броја ученика итд.) Неки од карактеристичних одговора у овој категорији су: *Имати мање ученика по наставнику; да будемо адекватно третирани - као прекаљени професионалци, што и јесмо!; Мања оптерећеност наставника педагошком документацијом, смањење броја ученика у одељењу, смањење часова непосредног рада с ученицима, да би наставник имао времена да припреми сав неопходан материјал, прегледа све радове (јер прегледати што се од њега захтева и комуницирати преко компјутера много је спорије него уживо). Бар 1 дан у току недеље да наставник буде ослобођен наставе да би могао да припреми све. Да то наставник не мора да ради у своје слободно време и по цео викенд; Проценити да ли је психички, физички и "временски" могуће испунити све обавезе за које се очекују да буду испуњене од стране наставника; Смањити број ђака по одељењу, тј. наставнику. Људи су имали и до 330 ђака! То је неправедно и безобразно - и према ђацима, и према наставницима; Обучити наставнике како да вреднују рад ученика на даљину а да верују у објективност; Обезбедити контролисане услове за оцењивање ученика; Јасно дефинисати од стране министарства које се платформе и алати могу користити и спровести адекватне обуке за исте; Да Министарство схвати приоритете и даје јасне смернице, које се неће мењати из дана у дан, са мање папирологије, а више практичног рада наставника; Појачати контролу рада наставника и евалуацију рада појединаца; Благовремене и јасне смернице МПНТР о начинима планирања, спровођења и начинима вредновања овог начина наставе.*

Осим поменутих одговора који су се у великој мери понављали, у мањој мери су понављани и одговори усмерени на то да је потребно више дигиталног материјала и садржаја преводити на језике националних мањина (нпр: *Више дигиталних материјала на језицима националних мањина; Више националних дигиталних образовних ресурса за практичну наставу и стручну праксу за средње стручне школе*)

Као посебном категоријом одговора могу се означити и они који скрећу пажњу на то колико је ово захтеван рад када су у питању деца са тешкоћама у развоју и ученици из маргинализованих група (*Прилагођавање маргиналним групама и ученицима са сметњама у развоју; Обезбедити више образовних ресурса који су применљиви са ученицима који имају сметње у развоју; Осигурати учешће ученика из маргинализованих група; Обезбеђивање ресурса за рад са ученицима са сметњама у развоју, ово се односи и на ИКТ опрему и на*

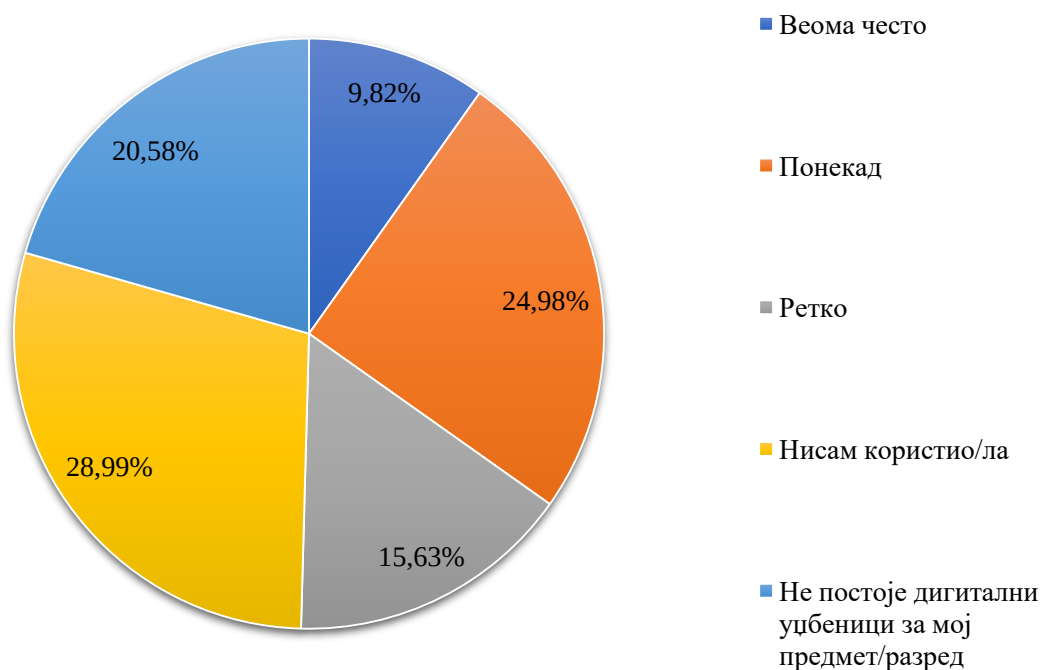

алате; Посебно развити упутства за рад са ученицима са сметњама у развоју на даљину, што мора укључивати претходно обучавање ученика (који имају потребне способности), а томе претходи опремање установа и обучавање наставника примени специфичних алата и начина комуникације са ученицима са сметњама у развоју

2.8. Коришћење дигиталних уџбеника

Од учесника је тражено и да процене колико често су, током реализације образовно васпитног процеса учењем на даљину, користили дигиталне уџбенике и платформе издавачких кућа? Дистрибуција одговора на четворостепеној скали кретала се од *веома често* до *нисам користио/ла*. Уз ове градирајуће одговоре, учесници су могли да бирају и одговор који указује на то да за разред и/или предмет који они предају у овом тренутку не постоје дигитални уџбеници.

Графички приказ 10: Приликом реализације образовно васпитног процеса учењем на даљину колико често сте користили дигиталне уџбенике и платформе издавачких кућа?

Дистрибуција одговора на ово питање на страни је оних који дигиталне уџбенике и платформе издавачких кућа уопште нису користили. Наиме за овај одговор определило се 28,99% учесника у истраживању. Уколико се том одговору додају и они који кажу да не постоји дигитални уџбеник за њихов предмет, а то је нових 20,58%, онда је укупан збир оних који уопште нису користиле дигиталне уџбенике готово пола од испитаног узорка (49,57%).

Следе они који су их користили понекад (24,98%), а потом они који кажу да су их користили, али ретко (15,63%). У овом тренутку, свега 9,82% веома често користи дигиталне уџбенике у настави.

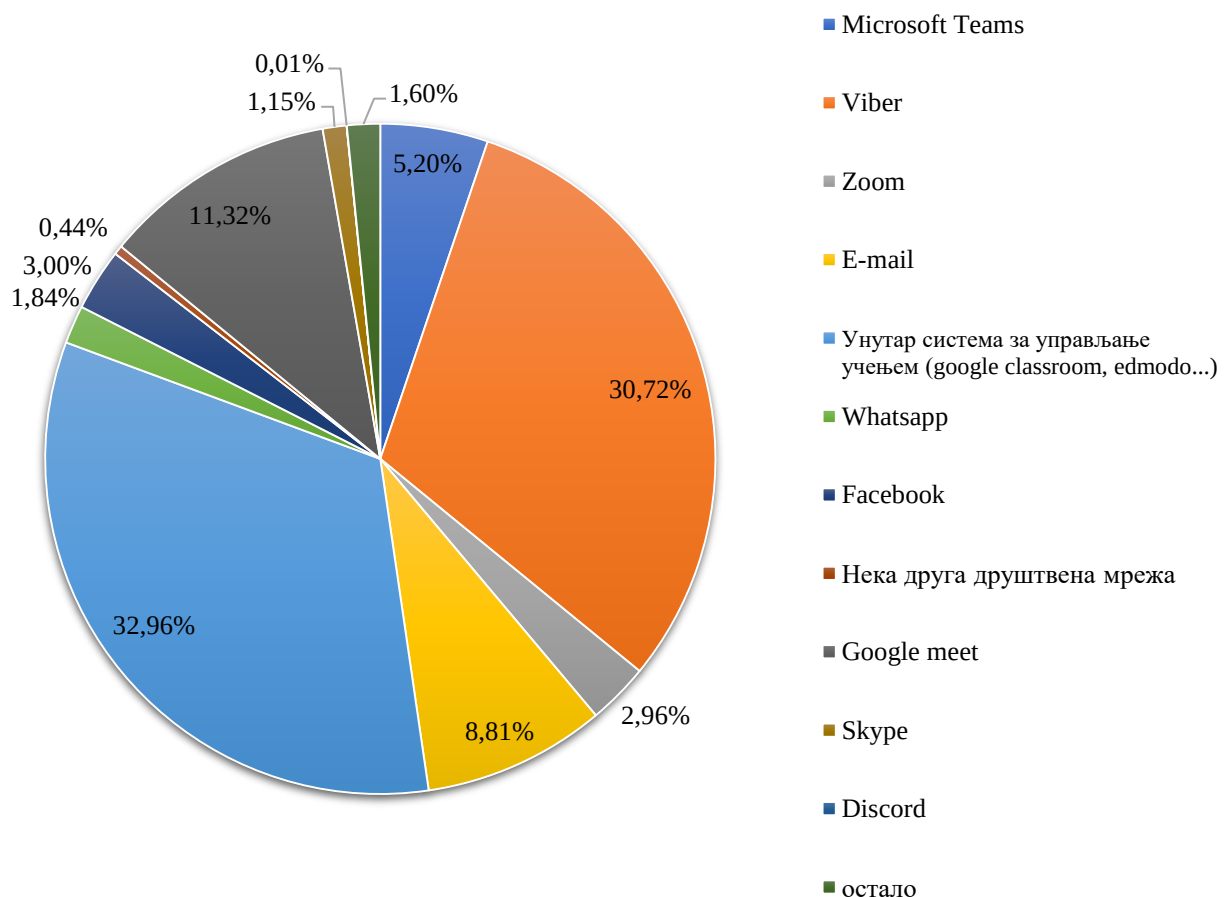
Покушај обједињавања добијених података недвосмислено упућује на закључак да употреба дигиталних уџбеника није заживела у нашој образовној стварности, упркос контексту (настава на даљину) који готово да је захтевао да се ови уџбеници користе. Потенцијалне разлоге за овакве налазе могуће је тражити у неколико узрочника:

- Ненавикнутост и могући осећај некомпетентности који прате коришћење дигиталних уџбеника
- Неадекватна подршка и помоћ (техничка; стручна) издавачких кућа
- Отпор новом и непознатом („Чему дигитални, када имамо штампане уџбенике?“)
- Недостатак времена које је потребно одвојити да се овлада новим наставним средством

2.9. Алати за комуникацију са ученицима

Следеће питање на које је од учесника захтевано да дају одговор односило се на алате посредством којих су најчешће комуницирали са ученицима.

Графички приказ бр 11: Приликом реализације образовно васпитног процеса учењем на даљину, путем ког алата сте најчешће вршили комуникацију са ученицима?

Резултати показују да је највећи број учесника, тачније једна трећина испитаног узорка користила **алате који су садржани унутар система за управљање учењем** нпр: google classroom, edmodo (32,96%). Могло се очекивати да ће највећи број бирати управо овај

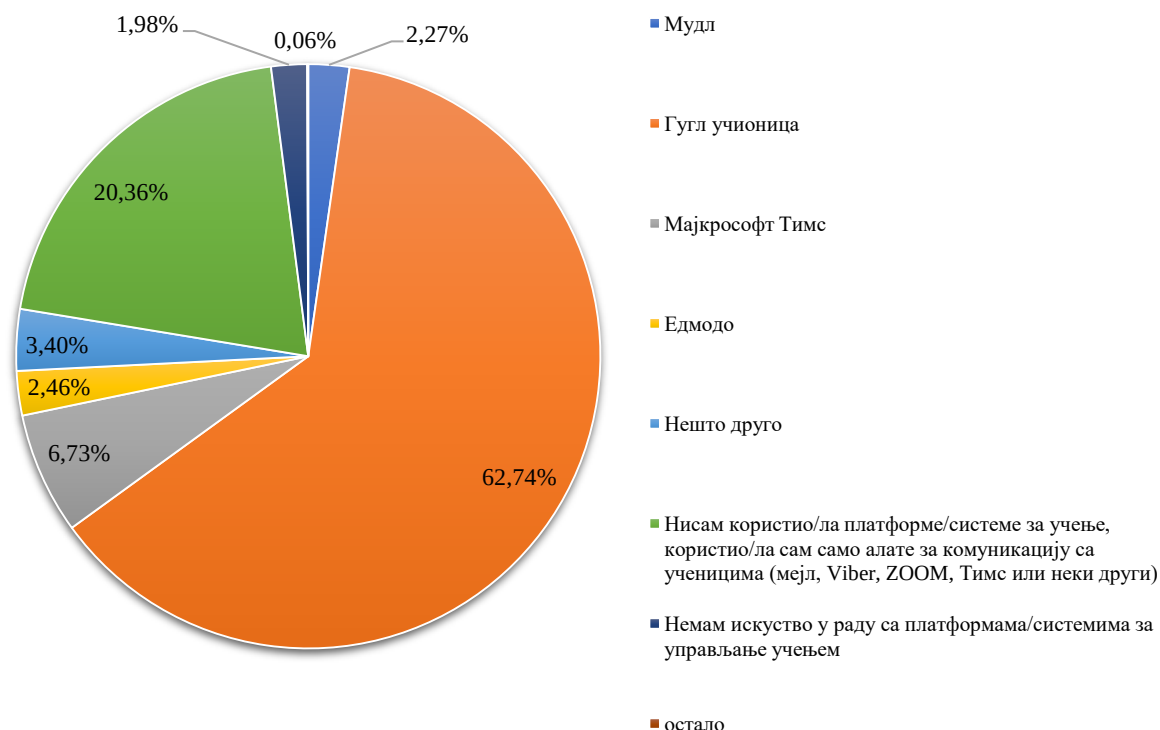
одговор, с обзиром да су наставу организовали и изводили посредством поменутих система за учење, па је свакако логично да се користе и њихови алати за комуникацију. Нешто мање наставника користило је viber као канал комуникације са ученицима. И ово је могло да се очекује с обзиром на то да су многи наставници користили овај алат и пре избијања епидемије – он им је познат, једноставан за управљање, у кратком интервалу могуће је остварити комуникацију са великом групом ученика и сл. Све ово могли би бити разлози због којих се значајан број наставника определио управо за viber комуникациони канал (30,72%). Од других понуђених средстава комуникације са нешто значајнијим процентом издвајају се: Google Meet (11,32%), e-mail (8,81%), Microsoft Teams (5,20%).

Од осталих података, пажњу привлачи 3% оних који су као средство комуницирања са ученицима бирали facebook друштвену мрежу. У овом контексту важно је напоменути да је нужен услов за коришћење ове друштвене мреже као канала комуникације то да се ради у оквиру посебних, затворених фејсбук група, те да је обезбеђена потпуна заштита и приватност и наставника и ученика.

2.10. Платформе за управљање процесом учења

Истраживањем су прикупљени и подаци о томе које су платформе/системе за учење најчешће користили наставници у реализацији наставе и учења на даљину.

Графички приказ 12: Приликом реализације образовно васпитног процеса путем учења на даљину, коју платформу/систем за управљање учењем сте највише користили?

Приказани резултати недвосмислено показују да су готово две трећине наставника користиле гугл учионицу. Податак не изненађује, с обзиром да је Гугл учионица бесплатан алат за школе који олакшава повезивање ученика и наставника. Алат је направљен тако да:

- омогућава лако прављење разреда, поделу задатака, комуникацију и организовање;
- доступан је за све уређаје;
- наставници могу да додају ученике директно или да деле код са разредом да би се ученици придружили;
- лако и брзо подешавају се параметри који омогућавају рад;
- омогућава наставницима да брзо праве, прегледају и оцењују задатке на једном месту;
- ученици могу да виде све своје задатке на страници са задацима, а сав материјал за разред (нпр. документи, слике и видео снимци) аутоматски се распоређује у фолдере на Google диску;
- омогућава наставницима да брзо шаљу обавештења и започињу дискусије са разредом;
- ученици међусобно могу да деле ресурсе или да дају одговоре на питања у стриму.

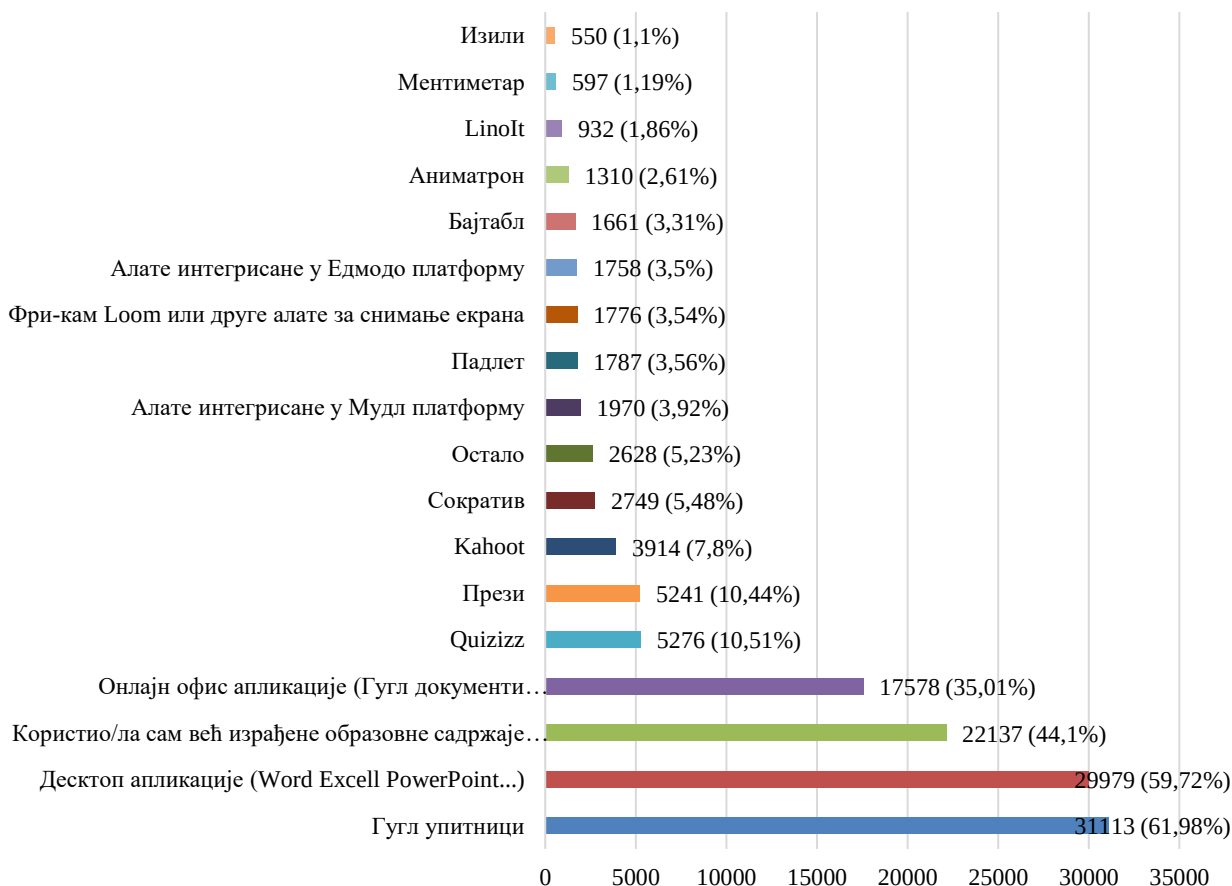
Посебна предност овог алата јесте и то што не садржи огласе и никад не користи садржај нити податке о ученицима у сврхе оглашавања.

Податак који не би требало да остане незапажен, а требало би и да привуче посебну пажњу оних који о образовању и његовом квалитету одлучују, јесте тај да нешто више од једне петине испитаних наставника тврди да није користило системе за учење и подучавање, већ су се ослањали само на алате за комуникацију (20,36%). Алати за комуникацију су добар избор за дељење информација, али процес учења и подучавања немогуће је и педагошки неоправдано сводити на пренос информација, па је овакав избор наставника тешко објаснити.

2.11. Алати за израду образовних садржаја

Информације о начину учења и подучавања на даљину употпуњене су подацима који су добијени као одговор на питање о томе које су алате наставници највише користили за израду образовних садржаја. Од понуђених одговора, било је могуће изабрати 5, уз могућност дописивања неког другог, аутентичног одговора, уколико га понуђена скала није предвидела.

Графички приказ 13: Приликом реализације образовно васпитног процеса путем учења на даљину, које алате за израду образовних садржаја сте највише користили?

Подаци показују да од свих алата које су наставници користили предњачи Гугл упитник, алат који се користи за брзе и једноставне провере напредовања у учењу (61,98%). Следе десктоп апликације (Word, Excell, Power Point ...) 59,72%, затим већ припремљени образовни садржаји (44,1%) и онлајн офис апликације (35,01%). Са процентима изнад десет, бирани су још алати Quizizz у коме наставници могу да направе квизове помоћу садржаја на интернету (10,51%) и Прези (10,44%) који је код једног броја наставника почео да замењује ППТ презентације, што због тога што је понуђен као саставни део платформи за учење, што због бољих перформанси у односу на неке друге алате тог типа. Наиме Прези, између осталог, има разрађен алат *Аналитика прегледа* који помаже да се измере показатељи као што су време проведено уз презентацију, гледаност или дељења. Конкретно, наставницима ова алатка обезбеђује информације о томе да ли ученици пролазе кроз слајдове или не; колико се времена задржавају на слајдовима; који ученици нису прегледали слајдове и сл.

Остали понуђени алати бирани су у процентуалном распону од 7,8% колико је биран Kahoot, до 1,1% за избор алата Изили.

3

НАЈВАЖНИЈИ УВИДИ И СМЕРНИЦЕ ЗА ДАЉИ РАД

Од укупно добијених података неколико се издваја по свом значају и могућим импликацијама за даљи рад. Међу тим подацима су следећи:

- ✓ нешто више од четири петине наставника сматра да је искуство њихових колега у извођењу учења и наставе на даљину оскудно;
- ✓ велики број испитаних просветних радника пријатно је изненађено са два до три различита елемента/искуства у вези са образовно васпитним процесом који се остварује учењем на даљину, али највећи број препознатих позитивних изненађења тиче се техничких перформанси оваквог облика организовања наставе и учења – велик избор алата и доступност платформи. Добити за ученике ретко се препознају;
- ✓ највећи број наставника суочава са вишеструким проблемима у реализацији наставе на даљину и највећи број тих проблема у вези је са радом са ученицима (њиховим ставовима према овом облику наставе, мотивацији да се учи у дигиталном окружењу, дисциплином, нивоом дигиталне компетентности). Други издвојени проблем на који указује велик број запослених у образовању, изазван преласком на наставу у онлајн окружењу јесте стрес и повећано радно оптерећење;
- ✓ када је реч о препознатим облицима подршке за наставнике, добијани подаци (тачније 119618 бираних ставки) имплицирају да је осим уочених проблема и подршка у систему обезбеђена и препозната. За највећи број наставника, та подршка била је најзначајнија у облику бесплатних алата, ресурса, наставних материјала и примера добре праксе, а као значајан препознат је и образовни ТВ програм припремљен за ову сврху;
- ✓ највећи број запослених у образовању сматра да ће школа, када се тренутна епидемиолошка ситуација заврши, бити промењена, другачија и да ће се учење на даљину користити више него раније. Дакле, перципира се временски блиска промена школе у смислу њене дигитализације;
- ✓ Збирно посматрани, подаци показују да највећи број наставника сматра да би из ситуације у којој смо се неочекивано нашли и реаговали, требало извући одређене промене за будућност организовања образовног процеса. Те промене они виде у увођењу наставе и учења на даљину - било као комбинацију са наставом која се реализује живим контактом, било као издвојени облик у одређеним временским интервалима. Овакви ставови врло вероватно, последица су препознавања добити и уочавања предности које има учење и настава на даљину. Са друге стране готово трећина запослених у образовању сматра да промене у том смислу не треба уводити. Руководећи се претходном аналогijом, могли би закључити да је реч о онима који у овој промени не препознају добити, али уочавају слабости. Могуће је такође и да се не осећају пријатно или довољно компетентно за овакав начин реализовања наставе, па отуда и отпори њеном увођењу;
- ✓ у контексту обезбеђивања континуитета у реализовању наставе на даљину за највећи број наставника било би корисно наставницима и школама обезбедити већи приступ

ИКТ ресурсима (у смислу рачунара, стабилне интернет конекције и сл); затим обезбедити алате и софтвере који би се користили на нивоу целе школе (ово уједначавање види се као услов за лакшу сарадњу и дељење материјала међу колегама и ученицима); као нужан ослонац за будући рад учено је и организовање системске обуке за подизање дигиталних компетенција наставника. Осим ових категорија одговора који су били понуђени, наставници у великој мери указују на још понешто: не постоји ништа што у систему може да се уради како би они прихватили наставу и учење на даљину у времену које је пред нама; за прихватање оваквог облика наставе потребно је додатно обучити не само наставнике већ и ученике и родитеље. Као посебна група аутентичних одговора наставника издвојили су се и они који су се усмерили на захтеве о промени броја ученика по одељењу и олакшавање основних услова рада;

- ✓ упркос контексту (настава на даљину) који готово да је захтевао да се ови уџбеници користе, добијени подаци недвосмислено показују да употреба дигиталних уџбеника није истински заживела у нашој образовној стварности;
- ✓ највећи број наставника за реализацију наставе на даљину користи алате који су садржани унутар система за управљање учењем нпр: google classroom, edmondo, док нешто више од једне петине испитаних наставника тврди да није уопште користило системе за учење и подучавање, већ су се ослањали само на алате за комуникацију.

Узимајући у обзир све претходно написано, чини се да се не поставља питање да ли наставу на даљину задржати као део уобичајене школске праксе, или не. У том контексту далеко смисленије је постављати питања типа: *у којој мери и ком облику их уводити; када и у које сврхе, те на који начин обезбедити да она оствари свој пун капацитет и предности које потенцијално има?*

С тим у вези:

- ✓ са евентуалним увођењем наставе на даљину требало би ићи полако, опрезно и узимајући у обзир све претходно поменуте препреке које треба да буду савладане, како би овако организовани процеси наставе и учења могли да остваре свој пуни капацитет. Уколико је намера креатора образовних политика да задрже/уведу наставу и учење на даљину у редован школски живот неопходно је позабавити се значајним бројем запослених, који тренутно показује отпор ка промени овог типа. То значи да би пре свега требало испитати узроке овим отпорима (неким обликом квалитативног истраживања у коме би испитаницима било остављено довољно времена да изнесу све своје ставове и зебње у вези са реализацијом наставе и учења на даљину), а потом, системски, континуирано и разноврсно радити на њиховом уклањању. Другим речима, у условима у којима се од наставника очекује да свакодневно раде на овај начин, добијени подаци указују на потребу успостављања система подршке за велик број наставника. Тај систем подршке морао би да буде континуиран у трајању, разноврсан у понуди и прилагођен различитим, индивидуалним потребама појединаца;
- ✓ пре увођења наставе на даљину требало би обезбедити материјално техничке услове за њено нормално функционисање - како за школе, тако и за ученике и родитеље;
- ✓ требало би подржати даље професионално усавршавање наставника у овом контексту тако што ће се обуке једним делом заснивати на упознавању свих перформанси дигиталног окружења за учење, а другим делом на разумевању важних концептуалних питања (нпр. како ми ово окружење помаже у унапређивању наставе

и подстицању учења усмереног на исходе; како се са онлајн окружењем за учење мењају моје улоге; да ли се и у ком правцу мењају улоге ученика и сл.);

- ✓ посебну пажњу требало би посветити додатној подршци за ученике који имају потешкоће у учењу и развоју јер су их наставници препознали као изузетно рањиву групу у овом контексту;
- ✓ неким будућим истраживањима било би значајно додатно испитати ставове наставника о променама које наслућују – њихов однос према овим новинама, могућности за повећање мотивисаности и спремности наставника да промене прихвате, да их разумеју и уграде у свој будући рад и то на начине који су му прихватљиви, са којима се осећа уважено, а који су истовремено усмерени на развој ученика.

4

ПРИЛОГ

Аутентични одговори на питање *Како бисте у будућности били спремни за реализацију наставног процеса учењем на даљину* у категорији *Остало*

- Више мислим да треба да се ради на промени свести деце да је школовање једна веома позитивна ствар у њиховом животу. Ако неко има став да су наставник и ученик у истом тиму, а не да су супарници, тада није важно како би се одвијао наставни процес. Тада би сви тежили, просто, одвијању наставног процеса и његовом побољшању.
- Не уводити овакав вид наставе, само социјални однос кроз учење остварује човека за друштво и свет
- Имати мање ученика по наставнику
- Обезбедити просветним радницима бољу плату а самим тим и услове за нормалан живот. Онда ћемо имати и добре компјутере и чиме да платимо интернет.
- Већ сам користила у настави google-учионицу и google-упитнике
- Настава на даљину није реално решење за наставу физичког васпитања, осим ако желимо још више да деградирамо улогу физичког васпитања у школама
- Да будемо адекватно третирани - као прекаљени професионалци, што и јесмо!
- Не видим будућност учења на даљину
- Наставу физичког васпитања је немогуће спроводити на даљину.
- Када већини ученика буду доступни ИКТ ресурси.
- школама (наставницима, ђацима) обезбедити оригинал софтвер... огромне проблеме стварају пиратски оперативни системи
- Подизање дигиталних компетенција ученика
- Спремна сам испродпросечно, али то је довољно
- Плаћен тим у школи, 2. мањи број програма (проблем малих школа)
- Нисам спреман, јер сам преоптерећен бројем ученика у односу на друге колеге којима је можда све ово пријало!
- Већина ученика и родитеља није задовољно наставом на даљину, те не бих желела да уопште прелазимо на такву врсту рада.
- Ништа
- Обезбедити ученицима квалитетне рачунаре и интернет конекцију
- Потребно је наставницима препустити могућност избора-као што ученика не треба терати да упише школу коју не жели, тако ни наставника не треба приморавати да користи дигиталне медије за које није спреман, довољно способан, који му стварају стрес, нелагоду итд.- све наведено може утицати на његову мотивацију за даљи рад.
- Организовати системске обуке за подизање дигиталних компетенција ученика
- Обезбедити доступност ресурсима и технологији ученицима

- Не подржавам учење на даљину, посебно са децом од 1. до 4. разреда. Све што је значајно у нашем послу тиме се губи.
- Сматрам да је погубно радити са ученицима од 1. до 4. разреда на даљину, социјално дистанцирање брише вршњачко учење, социјализацију, формирање колектива,...шта је циљ свега овога?
- Подучити ученике и њихове родитеље, а затим увести овај вид наставе као додатну и допунску
- Обезбедити да ученици самостално раде онлајн задатке, а не уз помоћ родитеља, приватних наставника, другова
- 1. Повећати степен стручне спреме сваких пет година свим наставницима и професорима који поседују дигиталне компетенције и активно их спроводе у настави. 2. На годишњем нивоу, тим истим наставницима и професорима обезбедити бесплатан интернет код куће да би били у стању да одраде посао који умеју. 3 Тим истим наставницима и професорима омогућити за 3 узастопне године активне примене дигиталних знања и вештина у процесу учења набавити лаптопове и паметне телефоне.
- Обучити ученике да користе све ресурсе наставе на даљину
- Обезбедити ученицима рачунаре и интернет конекцију
- Одговорно предупредити сваку катастрофу и идеју која би осудила нашу децу на дигитално учење, лишила их контакта с наставницима и развијање вештина и способности на ИНДИВИДУАЛНОМ нивоу.
- Мања оптерећеност наставника педагошком документацијом, смањење броја ученика у одељењу, смањење часова непосредног рада с ученицима, да би наставник имао времена да припреми сав неопходан материјал, прегледа све радове (јер прегледати што се од њега захтева и комуницирати преко компјутера много је спорије него уживо). Бар 1 дан у току недеље да наставник буде ослобођен наставе да би могао да припреми све. Да то наставник не мора да ради у своје слободно време и по цео викенд.
- Обезбедити основне услове за рад сваком наставнику и сваком ученику. То су интернет, лаптоп. Без овога, не може наставни процес да се одвија.
- Неопходно је да сви ученици имају услове за реализацију наставе на даљину.
- Увести ванредно стање због Корона вируса који прети човечанству.
- Обезбедити наставницима бесплатна средства за рад, интернет, службени телефон, службени рачунар
- Да научимо арапски језик.
- ПРЕУМЉЕЊЕ
- Едуковати ђаке и родитеље, а не само наставнике
- И ако сам поштено одрадила НАСТАВУ НА ДАЉИНУ, ни деца, ни родитељи а ни ја не желе овакав начин школовања!!!
- Нисам спремна за реализацију наставе на даљину, јер немам добро искуство. Ученици су тај период користили за одмор и приватне обавезе, тако да су се уз сталне опомене укључивали у рад!
- Проценити да ли је психички, физички и "временски" могуће испунити све обавезе за које се очекују да буду испуњене од стране наставника
- Прецизирати начин провере знања, нарочито код формативног оцењивања

- Обезбедити ученицима ИКТ ресурсе (рачунари стабилна интернет конекција...)
- Ни у лудилу нико паметан не би ово изабрао
- Обезбедити процену знања ученика од стране министарства
- Обезбедити свим ученицима рачунаре и интернет
- Све наведено.
- Обезбедити свим ученицима који су сиромашни телефоне/таблет/интернет
- Ја наставу на даљину изводим већ пет година и изводићу је и у будуће. Вама саветујем да преиспитате исходе на основу којих сте креирали овај семинар. Да ли заиста верујете да ће дигитално неписмени наставници примењивати хрпу алата са овог семинара?
- Информатичка едукација родитеља и ученика.
- Више лекција на ТВ настави
- Ми смо спремни.
- Нећу ни да помислим да ће се овај вид наставе икада поновити. Ово ништаван вид наставе у односу на редовну наставу у учионици.
- Едукација родитеља (основни ниво ел. писмености)
- Уврстити онлајн часове у 20-часовну радну недељу.
- Да сви ученици имају подједнак приступ ИКТ ресурсима
- Непосредни контакт са ученицима је незаменљив, ипак смо ми социјална бића, а не Степски вукови!
- Више дигиталних материјала на језицима националних мањина
- Учење на даљину је бесмислено.
- Да ми се смањи ова бахато велика плата просветарска.
- Родитеље и ученике образовати и многима дати рачунаре
- Деца су на ниском нивоу знања из области технологија и нису опремљени неопходним и опремом уређајима
- Практична обука наставника и сви ресурси и алати, системи за управљање учењем да буду на српском језику
- Деца млађег узраста нису довољно обучена, а немају техничку подршку. Треба дозирање и не претеривати
- Учење на даљину треба избегавати у свакој ситуацији
- У потпуности сам спремна за реализацију наставе на даљину већ сада.
- Већ сам у потпуности спремна за овај вид наставе и не треба ми помоћ.
- Потребно је да сви ученици имају рачунаре и приступ интернету, као и наставници, наравно.
- Мислим да учење на даљину није од користи ученицима.
- Опремити ученике одговарајућом опремом
- Настава је жив процес. Не знам како може настава на даљину да надокнади развијање социјализације и интеграције у живот.
- Васпитно деловати и на децу и на родитеље да процес учења обављају у циљу развоја способности учења код деце без коришћења прилике да се у том раду подваљује. У борби са одраслима који су се лажно представљали иза дечијих налога се губи мотивација за квалитетном сарадњом и вођењем у процесу учења.
- Не треба то ни уводити

- Припадам генерацијама које се воде као компетентне за извођење наставе на даљину, а оно, што не знам брзо нађем и научим. Међутим, оно што ме деморалише код наставе на даљину, јесу ученици који то виде као "кривину", који се не одазивају, не јављају, оглушени на молбе да се укључе, и који се укључе недељу пред крај, када моле за оцену или чак две оцене више. Ти ученици ни не отворе мејл, или се искључе из Viber-групе... Још, ако раде на њиви или иду на пијацу, добијам и онај ружни осећај да их терам да "губе време" на школу, док им живот пружа конкретне ситуације које им доносе хлеб.
- Опремити наставнике за почетак добрим рачунарима са легалним софтверима, те добрим приступом интернету
- Оставити ниже разреде да се социјализују
- Не желим учење на даљину
- Најбоље би било да се настава у будућности одвија у школама, али са разни алатима савремене технологије.
- За старије наставнике, коришћење било ког система за учење на даљину, потребно је дуготрајно учење енглеског језика, као и дуготрајна систематска обука и рада на рачунару и коришћења разних алата, али и за обликовање наставног садржаја у форму дигиталног.
- Омогућити да сви ученици могу да користе ИКТ и обучити их за то
- Смањити трајно групе тј, број ученика по одељењима, технички опремити наставнике и оно сто је веома битно дефинисати радно време наставника прецизно. Овако ми радимо скоро 24х
- Ништа.
- Ништа.
- Обезбедити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима и дигитално их описменити.
- Потпуно сам спремна.
- Усагласити наставне јединице у уџбеницима различитих издавача
- Настава на даљину није спроводива за ученике са посебним потребама
- Квалитетна онлајн настава подразумева интеракцију ученика и наставних материјала. Без квалитетног ЛМС-а, професионалног у техничком и методичком смислу, нема квалитетне онлајн наставе - остало су само импровизације. Креирање онлајн садржаја у методичком смислу је исто што и креирање уџбеника, а у техничком смислу исто што и издавање уџбеника. Не може се очекивати да наставници то раде сами и свако за себе. Празне електронске учионице које нам се нуде као "бесплатне" су празне књиге. Дигитални уџбеници су корак напред, али ни они нису креирани на принципима програмиране наставе и ЛМС-а, (нису ни замишљене као програмирани материјал за самостално учење), те као такве могу бити само помоћни алат у учењу на даљину. Бесплатни ресурси су попут бесплатног сира који се обично налази у мишоловци. Такође, сталне иновације алата делују фрустрирајуће. Потребно је сачинити листу алата који се желе користити и обучити наставнике, а не затрпавати их новим пре него што су разумели старо.
- Подржати породице, које немају материјалне могућности за коришћење ИКТ у било ком облику
- Струју, техничку опремљеност и интернет обезбедити сеоским школама и њиховим ученицима

- Промена схватања учења на даљину и груписање наставног садржаја у тематски повезане целине. Настава на даљину не може да се спроводи као редовна, по неколико различитих часова сваког дана и исцепкани домаћи задаци. Потребне су тематски увезане целине, на пример три дана или цела седмица један предмет и истраживачки радови и пројекти уместо класичног домаћег задатка.
- Без дигитализације
- Потребно је растеретити наставнике преобимним административним обавезама како би у потпуности могли да се посвете што успешнијој реализацији наставе на даљину.
- Нисам спремна за реализацију наставе на даљину
- Нисам спремна за реализацију наставе на даљину.
- без дигитализације
- Обезбедити свим ученицима техничке услове за праћење овог вида наставе.
- не би била спремна на реализацију наставе на даљину!!!
- Обезбедити ученицима приступ стабилној интернет вези и електронским уређајима
- Повећати плату просветним радницима.
- Укинути наставу на даљину
- Што се мене лично тиче не оптерећивати наставнике непотребним обукама (поготово у септембру) и извештајима и оставити им времена и слободе да се сами обуче и креирају наставу. Ко жели, може све наћи на Google-у
- обезбедити свим ученицима ИКТ ресурсе
- Омогућити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...)
- Организовати обуке које ће уважавати степен знања и потребе наставника (уважавајући специфичности предмета које предају). Обуке су превише опште, а квалитетнија обука би била када би наставници пролазили обуке за неколико програма међу којима је нека тематска симбиоза... Рецимо, обрада видео-записа и све са њим, фотографије, или израде тестова...
- материјална добра
- Не желим учење на даљину.
- Подићи стандард наставника (да више не буду сиротиња)
- Противим се настави на даљину
- Учење на даљину је нужност ситуације, и треба га максимално избегавати ако могуће "класично" похађање школе
- Користити је само као нужно зло, уз благовремене и трајније (које се не мењају по по принципу не знам шта ме чека сл. недеље!) најаве како би се и сам процес што квалитетније осмислио (и на нивоу појединца не само глобалном) а и како би се наставник успео и психички што квалитетније припремити за читав процес (уби нас стрес од досадашњих вратоломија и оптерећивања). Тренутно решавање "у 5 до 12" (током распуста), или већ сутрадан (у марту), те ове претумбачине у комбинованој варијанти - катастрофа жива! :-(
- Укинути привидну аутономију школама коју су имали једино у ванредној ситуацији. Детаљно разрађен план рада за све у систему образовања у чијој изради би обавезно учествовали СВИ наставници. Наравно и добијање званичних, недвосмислених упутстава од стране МПНТР.

- Обезбедити школама довољан број лап-топа, а не подразумевати да наставници индивидуално имају одговарајућу личну опрему која им је неопходна за рад!!!!
- Обезбедити свим наставницима и ученицима ИКТ ресурсе за рад од куће
- Узети у обзир потребе и могућности деце са сметњама у развоју и њихових родитеља/старатеља.
- Више националних дигиталних образовних ресурса за практичну наставу и стручну праксу за средње стручне школе
- Обезбеђивање ресурса за рад са ученицима са сметњама у развоју, ово се односи и на ИКТ опрему и на алате
- Обезбедити наставницима и ученицима хардвер, софтвер и интернет када су код куће да не би трошили своје ресурсе
- Обезбедити рачунаре. Ове које имамо у школи су јако застарели. Обезбедити стабилан и брз интернет. За све остало ћемо лако.
- за вежбе и праксу учење на даљину је немогуће.
- подићи животни стандард наставника и родитеља како би могли обезбедити потребна средства за реализацију наставе на даљину или да министарство обезбеди иста
- адекватно вредновање рада наставника кроз увођење платних разреда, значајно повећање зараде наставника, успостављање система вредности у јавном сектору
- Посебно развити упутства за рад са ученицима са сметњама у развоју на даљину, што мора укључивати претходно обучавање ученика (који имају потребне способности), а томе претходи опремање установа и обучавање наставника примени специфичних алата и начина комуникације са ученицима са сметњама у развоју.
- Бољи економски услови за учионицу код куће.
- Курсеви на радном месту, не онлајн објашњавати онлајн проблеме. Рачунаре у школи немамо или су врло лошег квалитета. пројекторе не можемо спојити са лаптоповима.
- Развити дигиталне компетенције ученика и обезбедити бесплатан интернет и опрему и наставницима и ученицима.
- Повећати плату у просвети јер се у условима дигиталне наставе радно време наставника не завршава никад обзиром да родитељи не поштују термине за консултације
- Платити наставницима интернет, мобилне телефоне, рачунаре. Користимо своје ресурсе а нико не пита имамо ли их
- Мотивисати ученике да озбиљно схвате оналјн наставу као да су у школи на редовном часу.
- Опремити наставнике ИКТ ресурсима да их код куће користе за припрему а не своје личне. за припрему часа.
- Више времена
- Омогућити објективно тестирање
- Ништа од наведеног
- Обезбедити ученицима ИКТ
- надам се да неће доћи до тога

- Осигурати да ученици учествују, нарочито из маргинализованих група, и побољшати дигиталну писменост родитеља пре свега
- Обезбедити ученицима техничке услове, као и обучити родитеље за употребу истих.
- Омогућити наставницима, а посебно ученицима већи приступ ИКТ ресурсима
- Да МП направи Крштену платформу за ЛМС, а не да се користе Бесплатни алати. Али да платформу раде крштени програмери, а не они мученици што су радили ес-дневник. А то ће бити Никад
- Потребно је да се деца врате у учионице
- Све горе наведено.
- Све горе наведено.
- Нисам заинтересована за учење на даљину.
- Вратити школу у нормалу.
- Не треба ништа додатно обезбеђивати, сви услови за рад су обезбеђени.
- Сви услови за рад су обезбеђени, не треба ништа обезбеђивати.
- Надам се да наставе на даљину неће бити
- Нисам наставник.
- Потребно је имати квалитетне употребљиве дигиталне уџбенике.
- Апсолутно ништа
- Наставницима, који воле свој посао, није потребно ништа дигитализовано да би изводили наставу.
- Едукација родитеља и деце за коришћење интернет платформи за учење.
- НЕ ЖЕЛИМ ДА ДРЖИМ ДИГИТАЛНУ НАСТАВУ, А ВИ МЕ УПОРНО ОГРАНИЧАВАТЕ СА ИЗБОРОМ ОДГОВОРА И ЈА МОРАМ НЕШТО ДА ЗАОКРУЖИМ ИАКО СЕ НЕ СЛАЖЕМ.
- Смислити начин како да се оцене ученици из природних предмета
- Вратити ученике и наставнике у школе.
- Омогућити наставницима да изаберу начин извођења наставног процеса, јер стриктна употреба дигиталних садржаја није предуслов за квалитетну наставу. Они могу бити само допуна наставном процесу.
- Овакав вид наставе захтева велику припрему и пре свега мотивацију наставника и ученика
- Онлајн наставу је могуће квалитетно спроводити само са мањим групама - са одељењима од 30 ученика сувише је велико оптерећење наставника ако овакав вид наставе и учења жели квалитетно да организује
- За предмет који предајем не видим ни једну предност похађања наставе на даљину
- Синхронизована обука ученика и наставника за коришћење једног таквог облика рада
- Хармонизовати праксу наставе на даљину на начин како се она остварује у немачкој
- Ништа од овога, вратити се класичној настави јер ово је само заваривање да се нешто ради
- Настава на даљину је згубидан. Бадава ал' цаба.
- Све што је неопходно наставници савладају да би настава била квалитетнија, а образовни процес технији

- Немогуће са 30 ученика у одељењу, настава на даљину није ефикасна за наш школски систем
- Ефекти учења на даљину су изузетно лоши, и не видим начин на који би учење на даљину било успешно реализовано.
- Никако
- Не малтретирати наставнике преко 60 година
- организовати системске обуке за ученике и обезбедити свима приступ ИКТ ресурсима
- Обезбедити наставницима средства за рад - телефоне, рачунаре, интернет
- Реализација наставног процеса учењем на даљину је нужно прихватљива услед ванредног стања/ситуације. Далеко је не ефикаснија од традиционалног наставног процеса.
- Није потребно ништа мењати, имамо све потребно
- Нису потребне промене
- Омогућити што више непосредног рада с ученицима
- Разговарати понекад са врхунским инжењерима из датих области
- Држава СВАКОМ ученику понаособ у земљи да обезбеди функционална дигитална средства (потпуно нов хардвер и софтвер) са војним стандардом квалитета да не могу да га "случајно" сломају и да обезбеди интернет конекцију за исте.
- Организовати како најефикасније спровести практичну наставу
- Више примера добре праксе за општеобразовне предмете
- У средњој стручној школи вежбе стручних предмета на даљину немају никакву корист ни смисао
- Вежбе у стручним школама је немогуће изводити на даљину
- Да држава обезбеди свим ученицима јаке компјутере и јак интернет.
- Нема потребе да се у будућности реализује настава на даљину
- Жива реч !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
- Искључиво само примери добре праксе за конкретне предмете
- Настава предмета Цртање и сликање се не може изводити на даљину.
- наставници имају довољно стручног знања и снаћи ће се у свим условима и околностима, било преко штапа и канапа, било преко напредних препаметних технологија
- Замолила бих вас да прекинете да експериментишете са децом и да им обезбедите нормалан и континуитан рад у школи.
- Обезбедити алате, софтвер и систем за управљање учењем који ће се користити на нивоу читаве државе.
- Нисам присталица оваквог вида школовања
- Обезбедити наставницима (и ученицима) сву потребну опрему и бесплатан приступ интернету!
- Мени "учење на даљину" не представља проблем али такву (суморну) будућност не желим својим ђацима !
- Нисам одушевљена оваквим начином рада, јер се губи контакт са учеником који је основа рада. Материјал и приступ ИКТ ресурсима треба да постоји, али не на овај начин који ви замишљате. Определила сам се за филолошке студије и не занима ме

технологија колико ви желите да наметнете. Обраћам се вама, тиму који је осмислио овај семинар који ми се није допао.

- Обезбедити наставницима и ученицима најосновније: компјутере, таблете, ИНТЕРНЕТ (пуно деце живи у малим местима где нема интернета или је јако слаб и ограничен)
- Остати здрав!
- Ништа се мени ту не свиђа, потпуна отуђеност од ученика и они потпуно асоцијални.
- Укинути паралелно држање и класичне и наставе на даљину или смањити недељни фонд часова
- Смањити број ђака по одељењу, тј. наставнику. Људи су имали и до 330 ђака! Срамота! То је неправедно и безобразно - и према ђацима, и према наставницима.
- Прилагодити програме
- Омогућити позајмљивање лап-топа од школе, у периоду учења на даљину
- Платити рачуне за интернет, сервисирање рачунара и партиципирати у куповини рачунара
- Обезбедити наставницима техничке могућности.
- Повећати плате ако се планира додатно оптерећење!
- Надам се да за тиме неће бити потребе. Размишља ли ко о томе како онлајн настава утиче на здравље деце и наставника? Честе главобоље, мигрене, квари нам се вид, криви се кичма, атрофирају мишићи, болови у леђима, погрбљеност... Ментално здравље је прича за себе - у мојој школи је дошло до драстичног пораста оболевања од депресије међу ученицима, а већина наставника жали се на исцрпљеност, осећај хроничног умора, потиштеност, незадовољство... Ниво стреса је повећан, а образовни учинци нису ништа бољи у односу на класичан наставни процес, штавише, знатно су лошији. Реална учионица и жив контакт са наставником и вршњацима су непроцењиви и незаменљиви.
- Обезбедити рачунаре, платити интернет, платити додатни рад наставника
- Незаинтересованост ученика је кључна реч, било да је настава на даљину или настава до почетка covid 19. једино зашто су заинтересовани јесте, како преварити, преписати, подметнути и низа других сличних радњи.
- Nothing
- Све од наведеног
- Све горе наведено
- Учење на даљину није решење, час од 30min није решење. Треба нам много више практичара, а не теоретичара. Уђите мало у учионице, господо!
- Прво и основно, уредити електронски дневник, па онда све остало.
- Подмладити наставни кадар ОБАВЕЗНО
- Омогућити не само наставницима и школама, већ и ученицима, већи приступ ИКТ ресурсима. Упутити и образовати ученике на који начин да искористе добре стране учења на даљину, а не да избегавају и не користе понуђено
- Увести обавезу да бар један број часова буде покривен хибридном наставом
- Обезбедити ученицима рачунаре и специјализоване софтвере за одређене струке.
- Омогућити ученицима из социјално угрожених породица приступ ИКТ ресурсима
- Вратити школе у нормалу

- Не може се настава одвијати преко мобилног телефона, треба сви да имају лаптопове
- Самостално сам се образовао за учење на даљину, мени то није био проблем , јер сам пре 15 година користио електронски Буквар.
- Ми радимо у медицинској школи и неопходно је извођење вежби уживо
- Обезбедити свим ученицима и наставницима уређаје и интернет, није дигитализација то што и једни и други користе личне уређаје и сами плаћају интернет
- Примена онлајн наставе за ученике са практичном обуком је катастрофално, јер је неопходан рад уживо и практична примена
- Престати да измишљате и пустити нас да радимо нормално
- Нисам за учење на даљину у средњим стручним школама
- Хардвер, софтвер и интернет за рад од куће
- Провера знања искључиво у школи!
- Алат који би омогућио сарадничко обрађивање фотографија у реалном(или готово реалном) времену
- Потребно је да министарство обезбеди плаћену интернет конекцију и лаптопове
- Смањити норме, тј. број часова редовне наставе за стопостотни ангажман наставника, и смањити број ученика у одељењима.
- Обезбедити ученицима и наставницима боље техничке могућности.
- Обезбедити наставницима лаптопове и интернет.
- Плату која није увредљива за факултетски образоване људе
- Након годину и по дана , сматрам да су сви запослени спремни за рад на даљину али само уколико околности не дозвољавају редован рад уживо.
- Константна подршка Министарства просвете и ЗУОВ-а
- Сачувати здравље деце и наставника. Све је више деце са оштећеним видом, искривљеном кичмом, честим главобољама... то више нико и не спомиње. На овај начин нећемо преусмерити децу да свој боравак на њима забавним садржајима смање, него ће се време проведено на телефонима и компјутерима само повећати. Правимо, на жалост, дигиталне, едуковане али и деформисане генерације!
- Због присутних сметњи код ученика са менталним сметњама током редовне наставе у школи, најтежи задатак наставника је да успостави канал комуникације и одржи пажњу ученика. У условима наставу на даљину за тако нешто је наставнику потребно више од „знања и умења“ . Софтверски алати и моћан хардвер је у овом случају безвредан. Важно је напоменути да неки ученици нису имали опрему и приступ интернету, да су њихове вештине у коришћењу опреме скромне (уопште не постоје), да у сеоским насељима интернет сигнал није био редован, да нека домаћинства немају прикључак на електричну енергију.
- Прилагодити овакву врсту наставе специфичности индивидуалне наставе, за коју је неопходно изводити непосредно, која се изводи у музичким школама, као и осталим стручним школама које већински држе индивидуалне а не групне часове.
- Инструменталисти у инд. настави имају штете од наставе на даљину,
- Инструменталистима у инд. настави не треба учење на даљину, штетно је. н
- Учење на даљину за полазнике Школе за образовање одраслих је изазовно јер је то углавном маргинализована популација, са једва пристојним и елементарним

условима за живот. Тако да је учење на даљину, било штампање материјала и подела истих уз додатно објашњење наставника који су носили своје материјале полазницима од куће до куће.

- Подићи свест родитеља о обавези присуства ученика на настави на даљину
- Нема потребе за наставу на даљину, ученици ће учити у својим школама
- Немам став
- У настави соло певања и уопште стручних музичких предмета где децу учите да свирају или певају, немогуће је то учинити путем наставе на даљину!
- Рад у ОМШ, поготово с ученицима прва два разред, је немогућ у раду на даљину, па би требало кориговати планове и програме музичког образовања.
- У школи у којој радим најважнија је практична настава уживо, средња стручна школа
- Учење уживо и директан контакт са ученицима је најбоље учење.
- Школа је и васпитна и образовна установа, где је васпитни део потпуно запостављен а од образовног остало само "о". Неће бити потребе за учењем на даљину.
- Ни један, специјалне школе не би требало да учествују у оваквом виду наставе, ученици стагнирају и регредирају. Не применљиво је за овакав тип школе.
- Није нам потребна дигитална настава
- Будући да радим у основној музичкој школи као наставник инструмента, апсолутно не видим корист у примени учења на даљину када је мој предмет у питању. Учење свирања на инструменту за почетнике је комбинација интензивног менталног, али и физичког тренинга, приликом којег је неопходно да дође до блиског контакта ученика и наставника, како због саме поставке држања инструмента која се увежбава годинама, тако и због саме припреме и одржавања инструмента у добром стању, што ученик (дете) није у стању да обавља због мањка компетенције и знања које се, такође, стиче годинама.
- Прилагодити приступ особама са сметњама
- Настава на даљину врши аутоматизацију човека, смањује емпатију, међуљудски односи постају хладнији, а ученици депримиран и уморни
- Више ресурса који су намењени ученицима са посебним потребама
- Обезбедити ученицима уређаје и приступ интернету
- Никако
- Не желим такву будућност, хвала
- лаптопови за све наставнике
- Обезбедити бољи интернет 2. Потребно је да се наставници не цимају порукама и вikenдом.
- Осмислити јасну и практичну стратегију помоћу које ће ученици развијати свест о својим реалним постигнућима преко вештина, пројеката, остварења - тако да стичу искуствено сазнање света, да се избегне садашње препричавање туђих искустава.
- Не поновило се! :-(
- Рад у музичкој школи је апсолутно немогуће спровести учењем на даљину. Акустична музика се не учи кроз електронске апарате ни уз најквалитетнију опрему. Индивидуална настава каква се изводи у музичким школама је најбољи модел и нема начина да то буде било како другачије квалитетно урађено.

- Трошкови за интернет и хардвер не треба да буду на терету просветних радника и ученика.
- Приступ интерактивним квизовима са великим базама задатака
- Надамо се да више неће бити потребе за оваквим учењем
- Благовремене и јасне смернице МПНТР о начинима планирања, спровођења и начинима вредновања овог начина наставе
- Да школа има своју платформу преко које ће пласирати садржај ученицима. Овако само мали проценат колега користи Edmodo за пласирање материјала за ученике.
- Да се можда направи још лакши софтвер за реализацију овог вида наставе, имамо толико ИТ стручњака у нашој држави да би заиста могли направити једну виртуелну учионицу која би била пригодна за коришћење па чак и тоталним лаицима за рачунаре!
- Обезбеђење опреме и интернета наставницима, не знам да ли сте свесни да смо цео процес овакве наставе изнели из свог џепа
- Омогућити деци ИКТ ресурсе!!
- Електронски уџбеници и практикуми
- Наставницима којима треба помоћ обезбедити додатну подршку за рад на даљину.
- Платити наставницима употребу својих ресурса (рачунара, интернета, телефона...)
- Обезбедити наставницима уређаје за овакав вид наставе
- Организовати системске обуке за подизање дигиталних компетенција ученика
- БЕСПЛАТАН интернет и наставницима и ученицима
- Како реализовати праксу у дуалном образовању?
- Обезбедити на нивоу школе Moodle платформу
- Омогућити наставницима приступ алатима који нису бесплатни (да приступ плати школа или Министарство)
- Омогућити социјално угроженим ђацима приступ ИКТ-у
- У нашој школи већина деце је изузетно сиромашна те немају рачунаре нити им родитељи имају viber, а ни у самој школи нема интернета.
- Обучити наставнике како да вреднују рад ученика на даљину а да верују у објективност.
- Најтежи део мени лично, јесте рад од куће са 17 месечним дететом које не иде у вртић.
- Смањити број деце у одељењу
- Обезбедити/ олакшати набавку квалитетних рачунара наставницима
- Не омогућити већи приступ већ наставнике опремити рачунарима и интернет конекцијом. Наставници су користили сопствену опрему. Школе нису опремљене рачунарима ни стабилном интернет конекцијом, а добити пројектор за час је научна фантастика. На час носим свој рачунар.
- Обезбедити ИКТ ресурсе ученицима и софтвер и школама и ученицима
- Обезбедити алате и софтвер који ће бесплатно се увести у домове ученика, а према закону којег треба увести
- Заштитити приватност и податке о личности ученика и наставника и не користити несертификоване и неодобрене платформе chat групе за потребе образовања
- Потребно је бавити се развојем целокупне дечије личности која никако не може да се оствари путем наставе на даљину и о томе би неко морао да води рачуна. Деца

су жељна школе, дружења и стицања знања у својим учионицама, са својим наставницима који већ користе разноврсност наставе и дигиталну технологију.

- Едукација ученика и родитеља
- Едукација ученика и родитеља.
- Обезбедити и хардвер и софтвер
- Ученик треба да има прилику да лично разговара са наставником, пита шта му није јасно, добије упуте и објашњења уз уважавање емоционалну, сазнајну, социјалну и физичке средине о којима се говорило током обуке, јер су неопходне за правилан развој и напредак детета у школском узрасту.
- Обезбедити ученицима техничка средства и стабилну интернет конекцију.
- организовати наставу на даљину у одређеном периоду године како би се усавршила наставна пракса, стекло додатно искуство у онлајн настави, а кроз веће искуство би се поседовали подаци за емпиријска истраживања ефикасности и продуктивности онлајн наставе
- Омогућити финансијску подршку наставницима за куповину компјутера и плаћање интернет пакета. Имам 3-оје деце, сви су ученици, супруга и ја радимо у просвети. Много је било стресних тренутака приликом обављања наших и њихових обавеза. Колико онда треба имати компјутера да би свако могао да реализује своје задатке? Иначе, то би требало да буду наставна средства, зар не? Купују се мобилни телефони социјално и материјално угроженим ученицима, а за нас: предметне наставнике не дајете никакве подстицаје.
- Обезбедити ученицима рачунаре и интернет, јер немају сви ђаци једнаке услове за учење на даљину.
- Подићи свест ученика да не размењују одговоре, тј. да раде самостално.
- Омогућити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...), јер поједини ученици у својим домовима немају чак ни струју, о осталим ресурсима да и не говоримо
- Не бих желела да радим на даљину јер то није прави рад са децом.
- Приликом обуке не бавити се градивом које су сви наставници учили на факултетима, не бавити се историјатом интернета... него семинар посветити конкретним активностима, овај на пример нема ни 1 урађен пример "дигиталног часа", ни упутство како се прави презентација!
- у настави у разреду одржавати он лине .Дакле уживо вежбати с ученицима и одржавати час.
- Боље припремити ученике за такав вид наставе
- Потребно је обезбедити службене рачунаре и моб. тел. и плаћање интернета
- обезбедити свим наставницима потребну опрему за рад
- Људима фали новац како би деци обезбедили боље услове, све остало је празна прича која не води никуда
- Потребно је да и наставници и ученици имају одговарајућу технику. Не може се примењивати нити настава на даљину, а посебно он лине настава без тога. Ако држава, пре свега Министарство или министар то пропагирају, потребно је да то финансирају, али и да повећају плату наставницима. Користим прилику, да кажем, да је недопустиво да полицајци позорници имају плату као ми, чак већу! Да ли су држави више потребни образовани људи или полиција, па процените ви у Заводу? Хвала за ову могућност, да кажем шта мислим. Верујем и некако интуитивно знам,

да и ви мислите, слично као ја! Да ли Финска форсира све ово што се нама пласира. да се разумемо, ви сте одлично припремили садржајно, организационо и технички ову обуку. Даћу вам у евалуацији највише оцене. Свака вам част! Весна Богосављевић педагог основне школе Слободан Секулић из Ужица

- Ученицима обезбедити рачунаре и приступ интернету јер много је деца која немају услове за дигиталну наставу
- Обука у установи од стране добрих преносиоца знања
- Организовати системске обуке за подизање дигиталних компетенција родитеља и ученика.
- обезбедити наставницима и ученицима потребну опрему за рад (рачунаре, лаптопове, таблете, интернет,...)
- Треба побољшати дигиталне компетенције ученика, и родитеља.
- Да се наставницима који су при крају радне каријере помогне у креирању модела наставе на даљину, јер треба имати у виду да нове технологије нису равноправно стицали кроз образовни систем (временска дистанца).
- Увођење и у вртићима ради олакшаног учења у првом разреду .
- Развијати дигиталне компетенције ученика и обезбедити ученицима потребне ресурсе за овакав вид наставе који додатно не оптерећује родитеље
- Обезбедити наставницима повољније плаћање сталног интернета и квалитетне лаптопове за рад. Ова бесплатна онлајн настава је веома скупа за просветни буџет. И ученици су у тешкој ситуацији из истих разлога. Већина је користила слабе андроид телефоне, штедела на интернету,...
- Обезбедити ученицима ресурсе за праћење наставе
- Немају сви родитељи финансијске могућности, одакле произилази техничка могућност, решено стамбено питање...
- Сваком наставнику понаособ набавити опрему неопходну за такав наставни процес, почевши од квалитетних лаптопова.
- Обезбедити бесплатан интернет, као и службене лаптопове за наставнике.
- Обезбедити наставницима лаптопове или таблете, на издисају је техника, а средства ограничена
- Нема струје, нема интернета
- Новчана надокнада за коришћење интернета
- Организовати обуке за подизање дигиталних компетенција родитеља деце млађих разреда.
- Омогућити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима (рачунари, стабилна интернет конекција).
- Обезбедити неопходну технику (лаптоп , интернет, микрофон, веб камеру)
- Свим ученицима обезбедити уређај (таблет).
- Изабрати једну (евентуално две) платформе које ће важити за све наставнике и ученике у једној школи. Ако сваки од наставника користи различите платформе за свој предмет, ученици то неће моћи да испрате. Ово пишем из искуства, јер током ванредног стања када су неки наставници поред "WhatsUp" укључили и Гугл учионици, дошло је до већих проблема, у смислу да се ученици нису снашли па 35% из сваког одељена није ни имало налог, а неки су схватили неозбиљно па се нису ни пријавили. И друга веома важна ствар јесте та што су неке од разредних

старешина и подржале то да ученици и не морају да имају апликацију и буду активни на њој, јер како разредни кажу то је за њих велико преоптерећење...итд.. Из тог разлога веома је важно, да се на нивоу школе наставници договоре за коришћење једне апликације за све предмете, а не да сваки од наставника користи различите платформе, јер ће онда ученицима заиста бити тешко да испрате све.

- Опремети школе
- Повећати дигиталну компетенцију ученика нижих разреда, самим тим повећати њихову самосталност и независност од родитеља.
- Повећати плате наставницима.
- Обезбедити контролисане услове за оцењивање ученика.
- Подизање дигиталних компетенција ученика
- Организовати системске обуке за подизање дигиталних компетенција родитеља и ученика.
- Смањити број ученика по разреду
- Створити основне услове ученицима у њиховим домовима: квалитетна интернет конекција и пристојни рачунари за рад
- Омогућити ученицима бољи приступ ИКТ ресурсима
- Потребно је омогућити ученицима приступ ИКТ ресурсима, јер немају сви код куће услове за рад.
- Подршка РТС
- Мотивисати наставнике са ниским дигиталним компетенцијама да почну да користе онлајн образовне ресурсе
- База часова која би могла да се искористи у случају поновног проглашења ванредног стања, или у сличним ситуацијама - продужетак распуста би могао да буде замењен оваквим видом наставе...
- Неко да ми чува децу
- Оспособљавање ученика нижих разреда за коришћење дигиталних ресурса, као и рад на рачунару.
- Треба да престанете да смарате и да нам дате да живимо.
- Подизање дигиталних компетенција ученика, дигитални уређај за сваког ученика
- Припремити готове платформе за све предмете као што је за информатику Петља
- Обезбедити свим ученицима и наставницима таблете и бесплатну интернет конекцију
- Дигитално оспособљавање ученика и родитеља путем радионица, вебинара и сл.
- Потребно је наћи праву меру оптерећености ученика. У случају коришћења Viber група треба поставити правила коришћења (увести неку врсту бонтона).
- Узети у обзир и доступност ИКТ ученика и материјалне могућности.
- Смањити радно време, да не буде нон-стоп.
- Обезбедити рачунаре/таблете за сваког ученика у учионици.
- смањити број ученика по одељењу до 15
- подизање дигиталних компетенција ученика
- Највећи проблем у сеоској средини је константан нестанак струје, некад и 5-6 пута у току једног сата.
- Омогућити ученицима и наставницима приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...)

- Обезбедити ученицима интернет и рачунаре, с обзиром да их у мом одељењу нико није имао.
- Увести неку врсту обавезе за ученике да активно учествују јер један део ученика није ни покушао да се укључи у рад на даљину,
- Помоћи ученицима који немају могућности за рад на даљину
- Обезбедити ученицима млађих разреда потребну опрему како не би зависили од родитеља
- Посветити више пажње ученицима са сметњама у развоју и њиховим родитељима.
- Смањење обима градива, администрације, , да би посвећеност новој технологији била већа.
- Обезбедити ученицима адекватне апарате економске класе за реализацију наставе на даљину
- Опремљеност родитеља(ученика) рачунарима и дигитална писменост родитеља(ученика)
- Наставнике треба мотивисати и охрабрити за овакав вид наставе
- Посветити већи значај подизању ИКТ компетенција код ученика
- Обезбедити и наставу у школи на такав начин да здравље наставника и ученика не буде угрожено.
- Опремите школе и пустите нас да радимо!
- Требало би да се узме у обзир да реализација наставе на даљину захтева много више времена него када се настава одвија нормалним похађањем школе.
- Обезбедити наставницима рачунаре и бесплатан интернет
- Боља опремљеност и дигитална писменост родитеља и ученика
- Подићи ниво дигиталних компетенција родитеља - организовати им ОБАВЕЗНУ обуку
- Наставницима као и ученицима је потребна социјализација и комуникација.
- Обука родитеља и ученика за коришћење изабране платформе.
- Обучити ученике за коришћење онлине платформи
- Обезбедити свим ученицима и наставницима већи приступ ИКТ ресурсима
- Искључиво усмено, интерактивно проверавање градива путем видео позива уживо да домаће задатке не би радиле маме, стрине, комшинице...
- Јасно дефинисати од стране министарства које се платформе и алати могу користити и спровести адекватне обуке за исте
- Већа подршка родитеља
- Омогућити ученицима једнаке услове.
- Омогућити УЧЕНИЦИМА већи приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...)
- Омогућити ученицима квалитетан приступ ИКТ ресурсима (лични паметни телефон/таблет/рачунар, стабилну интернет конекцију...)
- Адекватно новчано стимулисати и за редовну наставу али иза допунски(онлајн) рад од куће јер онлајн настава у овим условима представља додатно радно ангажовање код куће
- Обезбедити ученицима рачунаре, неки немају ни телефон у нижем узрасту.
- Обучити децу у школама дигиталној писмености.
- Дигитална подршка и за националне мањине, јер они немају дигиталне уџбенике

- Плански осмислити и дозирати оптерећеност и обавезе наставника. Са овако растерећеним групама у раду никакве велике реформе нису потребне. Напредак наставног процеса, учења, свега, а поготово код деце је успорен јер су нам одељења претрпана, а наставник оптерећен. Управо ово сто смо децу поделили у групе и радимо дупло или назовите то како год показује колико рад може бити и стручан и леп и лак и квалитетан.
- Нису сви ученици богати па да све имају.
- Детектовање и подршка наставницима који користе ИКТ технологије да покрену мисао и ентузијазам ученика.
- Настава на да даљину је неефикасна, проверено
- Обезбедити свим ученицима уређаје и стабилну интернет конекцију.
- Омогућити наставницима да све своје обавезе заврше у школи, а не да раде један део дана у школи, други код куће.
- Омогућити ученицима приступ ИКТ ресурсима
- Обука ученика
- Обезбедити алате који ће омогућити прављење тестова за ученике у већем броју група како би оцене биле што веродостојније. Гугл упитник је веома једноставан за употребу али немате могућност направити базу питања (рецимо 50) и да он комбинацијом направи различит тест од 15 питања за сваког ученика тако да нико нема исти тест. На тај начин неће бити 20 петица на једном тесту.
- Превод образовних ресурса и материјала на језик националних мањина
- Да ученици имају већи приступ ИКТ ресурсима и обука ученика за подизање дигиталних компетенција ученика.
- Да Министарство схвати приоритете и даје јасне смернице, које се неће мењати из дана у дан, са мање папирологије, а виси практичног рада наставника
- Набавка технике
- Оставити више времена наставницима за реализацију учења на даљину
- Потребна је већа активност ученика(поједини родитељи раде задатке уместо деце)
- Омогућити проверу постигнућа и знања ученика искључиво у школи.
- Оспособити ученике за коришћење интернета и рачунара у друге сврхе, а не само за друштвене мреже
- Доступност ресурса и технологије ученицима
- Омогућити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...)
- Обезбедити ученицима рачунаре, стабилну интернет конекцију
- Омогућити ученицима лакши приступ интернету
- Обезбедити ученицима рачунаре и стабилну интернет конекцију.
- Увећање плате наставном кадру
- Обезбедити наставницима материјална средства да могу приуштити бољу опрему
- Обезбедити свим ученицима техничка средства
- Развијати код ученика дигиталне компетенције
- Форуми
- Надокнадити трошкове интернета
- Деца нису оспособљена да раде са мејловима и шифрама, прваци поготово, то раде родитељи

- Обезбедити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима (интернет, лап топови,...)
- Подједнака опремљеност сваког ученика
- Израда некакве базе података о нивоу ИКТ компетенција наставника (без везе са оценом њихових компетенција као наставника!), на основу које би се онда могла индивидуализовати подршка наставницима према њиховим потребама, а не да сви стално морамо да крећемо од најнижег нивоа, и учимо шта је миш, а шта тастатура, без обзира на претходна искуства.
- Адекватно обучити ученике и родитеље
- Обезбеђивање ИКТ ресурса свим ученицима и њихова обука за рад на њима.
- Удвостручити број наставника да не би имали бесконачно радно време од преко 10 сати сваког дана у недељи. Опаске типа "наставници треба да се боље организују" заиста не помажу ако радите 5 програма у 10 одељења са скоро 300 ученика.
- Пре свих обука на даљину боље оспособити наставнике за рад са рачунарима(за оне којима је то потребно)
- Омогућити исто и ученицима - рачунари, интернет конекције, али и обуке ученика за коришћење основних платформи, мејла...
- Наставници су сасвим довољно дигитално компетентни,, ученици и њихови родитељи су незаинтересовани и дигитални алати немају везе са тим! Можемо имати неограничени број дигитално компетентних наставника и дигиталних алата, ученици нису заинтересовани за наставу када нису у школи. Не знају које предмете имају, који распоред часова је важећи, потпуно неозбиљно схватају "онлајн" наставу и сматрам да МОМЕНТАЛНО треба да се укине!
- Зависи од предмета. Вероватно неки предмети могу. Здравствена нега -вежбе у медицинској школи не може онлајн. Ученици нису ништа научили из тог главног дела који је везан за струку и посао, а знамо колико битан и одговоран. Да ли можда имате решење за онлајн наставу ових предмета?
- Настава на даљину је нефункционална у потпуности.
- Потребно је и да адекватно будемо плаћени
- Обезбедити опрему наставницима и рефундирати утрошена средстава за интернет и остале трошкове рада од куће
- Сваком наставнику омогућити рачунар за самостално коришћење
- Дигитално описмењавање и родитеља и ученика млађег узраста
- Подршка ученицима са тешкоћама и сметњама у развоју и њиховим родитељима
- Молим да се обезбеде службени ресурси, немам компјутер и интернет код куће
- Старији сам наставник и не сналазим се на рачунару, требало би то имати у виду јер нисам једини.
- Учење на даљину не може заменити редовну наставу
- Опремање средствима и интернетом и обука ученика
- Обезбедити сваком ученику лични уређај, таблет или рачунар.
- подићи дигиталне компетенције ученика путем обука
- Ја сам на замени која траје годину дана и користим стари рачунар из 2009 године који није у најбољој функцији, не ради камера, немам инсталиран Windows који је намењен за школу, али се сналазим упркос техничким проблемима.
- Немају сви ученици компјутере, лаптоп, таблет,... а ни наставници. Лош проток интернета и слично

- Обезбедити школама рачунаре и таблете за наставнике и ученике.
- Већа обука деце и материјална подршка сиромашним родитељима
- Омогућити наставницима рачунаре за онлајн наставу- проблем је кад на једном рачунару раде и деца и родитељи/наставници. Такође обезбедити и бесплатан Интернет наставницима.
- Нисам присталица наставе на даљину.
- Омогућити ученицима који нису у могућности да их користе, приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...)
- Организовати системске обуке за подизање дигиталних компетенција ученика и родитеља
- Не дозволити да дође до тога, да се, нити уопште, нити у будућности реализује наставни процес учењем на даљину!!!!
- Наставницима је потребна подршка у средствима за рад (лаптопови, рачунари...) Већина наставника за рад користи личне лаптопове, рачунаре и телефоне. Током њихове свакодневне вишесатне употребе ради припреме и спровођења онлајн наставе, долази до ослабљивања, па и општећења ових уређаја. Такође би требало системски, на нивоу целе државе, обезбедити средства за рад деци из најсиромашнијих породица. До неких ученика је тешко било доћи током периода онлајн наставе јер немају у домовима ниједан уређај, ни телефон који би подржао било коју платформу, чак ни Viber.
- Више отворених образовних ресурса на мађарском језику.
- Бесплатан интернет
- Обезбеђивање набавку потребне опреме по повољнијим условима
- Обезбедити наставницима рачунаре (лаптопове) и бесплатни интернет и од њихове куће. Многи наставници, укључујући и мене, немају довољно средстава да свима у кући приуште лаптоп или уређај са камером и микрофоном (код мене у кући су два просветна радника и двоје деце у школи).
- Платити наставницима бар интернет
- Омогућити више расположивог времена наставницима за припрему образовних садржаја за наставу на даљину
- Омогућити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима
- Обезбедити квалитетну техничку опрему за наставнике који имају потребне вештине за реализацију овог вида наставе, затим и остале, који ће се у међувремену обучити (ставка 1).
- Развити свест родитеља о значају наставе на даљину и њихове праве подршке
- Обуке које ће временски трајати дуже уз утемељено и стрпљиво објашњење, као и свакодневна примена (коришћење) истих јер се једино праксом може научити и оспособити за рад
- Побољшати техничку опремљеност и наставника и ученика
- Стабилну интернет конекцију за ученике
- Омогућити наставницима да набаве потребну опрему и интернет по повољнијим условима.
- Обезбедити наставницима средства за рад (рачунаре и интернет)
- Обезбедити наставницима и ученицима ресурсе (компјутере и интернет).

- Обезбедити стабилну интернет конекцију ученицима, нарочито у сеоским срединама, јер је то један проблем, а проблем је и недостатак уређаја на којима би могли да прате наставу и недостатак могућности да се исти купе.
- Омогућити свим ученицима приступ рачунарима и стабилну интернет конекцију.
- Мањи број одељења и мањи број ученика би допринео квалитетнијој настави на даљину
- Обезбедити свим ученицима приступ интернету и рачунару.
- Обезбедити наставницима најсавременије рачунаре и сав неопходан хардвер (камеру и слушалице). Квалитет наставе на даљину у великој мери зависи од тога. Google Meet без доброг рачунара драстично губи на квалитету.
- Већа подршка министарства у погледу опремања наставника и обезбеђивање/плаћање интернета наставницима
- Обучити ученике нижих разреда за коришћење ових алата прво.
- Омогућити свим ученицима подједнак приступ интернету
- Омогућити ученицима рачунаре и стабилну интернет конекцију
- За време учења на даљину треба учинити бесплатним приступ интернету за ученике и наставнике.
- Не уједначити алате и софтвер на нивоу школе, јер биће убијен креативност наставника, који воле да напредују, да испробају нове иновације информатике развој и флексибилност наставника, нарочито онима ће бити грозно који воле да напредују, воле да испробају све нове иновације информатике
- Повећати плате под хитно и то бар до 800 ЕУРА
- Признати да настава на даљину не функционише. Цар је го.
- Обезбедити ученицима услове за наставу на даљину (рачунари, стабилна интернет конекција) и обучити их да користе дигиталне алате.....
- Појачати контролу рада наставника и евалуацију рада појединаца
- Учење на даљину захтева додатно ангажовање наставника у сваком смислу па се мора са тим и рачунати
- У сеоским срединама стабилна инфраструктура: снабдевање електричном енергијом и стабилном интернет везом како у школи тако и у насеобинама где ученици живе
- У сеоским срединама неопходна је стабилна инфраструктура нпр. стабилно снабдевање електричном енергијом и стабилна интернет веза, не само у школи већ и у насеобинама где ученици живе.
- обавезно обезбедити бесплатан и бољи проток интернета
- Безобразлук је очекивати да наставници имају средства за рад у свом власништву уместо да им се средства за рад обезбеде.
- Укључити младе стручњаке у образовно - васпитни процес, који су компетентнији у раду са различитим програмима на рачунару, а старије колеге наставнике укључити у рад као саветнике младим људима, јер боље познају проблематику и рад са децом, због дугогодишњег искуства рада са децом. Укључивањем, стручњака за рад на рачунару и стручњака за методички у образовно - васпитни процес сви заједно доприносимо свестраном и квалитетном образовању и васпитању ученика, користимо облике и методе наставе и учења и усмеравамо ученике на активно учење. Са 30 - оро ученика у одељењу и једним наставником,

учитељем је сваки вид квалитетне наставе немогућ, било да је у питању настава на даљину или рад у школи.

- Уједначити избор алата и обезбедити јединствени софтвер за просвету на нивоу целе државе!
- Плаћање интернета наставницима јер већ више од годину дана финансирамо наставу на даљину.
- Ревидирати и прилагодити постојећи наставни садржај из свих предмета.
- Потребан је асистент наставнику у настави који би израђивао одговарајући дигитални материјал, плаћен интернет и обезбеђен хардвер за рад од куће.
- Довољно брз интернет, рачунарска опрема и службени телефони за наставнике о трошку школе. Асистент за израду дигиталног мат. сваком наставнику (превелик обим посла)
- Да све учионице у Србији, све до једне добију одговарајућу опрему и паметне табле! Све до једне! А не да ми се прича о холограмима, дроновима, сајнс фикшну и технологијама за 21. век, а ја цео радни век у школи радим за кредом и таблом на којој може да се пише на 50 посто површине. :-)
- Сарадња са професорима електротехнике, информатике -наставник стручних предмета
- Омогућити базу примењивих и јединствених материјала који одговарају плану и програму, јер припреме материјала одузимају превише времена
- Купити наставницима и ученицима нове уређаје (лаптопове и таблете) чији би програми подржали нове апликације и платформе
- Повећати мотивацију наставника - повећањем плата нпр.
- Боља опремљеност рачунарима/телефонима наставника и ученика. Велики проблем су имали наставници чија су деца такође школског узраста.
- Обука уживо у школи.
- Финансијска подршка наставницима за набавку средстава и одржавање истих (нису једини корисници истих у домаћинству).
- Организовање обуке за ученике
- Практична обука за ИКТ
- Практична обука за ИТ
- Организовати конкретне обуке по предметима
- Према ученицима се поступати као да су на редовном часу и подсетити их на њихове обавезе које имају као ученици
- смањити оптерећење наставника, како би могли да се посвете самој настави на даљину, чије планирање и извођење је захтеван процес који тражи времена
- Ревидирати наставни план и програм. Преобиман је за рад на даљину који обесмишљава постојеће курикулуме
- Обезбедити довољан број рачунара
- Нема потребе за учењем на даљину
- Урачунати у радно време и адекватно вредновати рад наставника утрошен на припрему и израду е-материјала!!!
- Радити на дигиталним компетенцијама ученика
- Непосредним радом са ученицима се постижу квалитетни резултати.
- Обезбедити сваком наставнику рачунар и плаћен интернет

- Превладавање стреса (боравак за рачунарима)
- Системске обуке за подизање дигиталних компетенција ученика
- Обезбедити ученицима "школске таблете"
- Обезбедити наставницима хардверску подршку/рачунаре
- Да Сваки ученик код куће има одговарајућу техничку подршку
- И ученицима је потребна обука, наставници се углавном сналазе, и морају, деца све ово схватају мање озбиљним, и уз цесте изговоре да у својим домовима немају интернет, на жалост ни ми као наставници, али се морамо снаћи, осим тога моја цела породица је радила он лине, деца, супруг просветар, и ја, и јако је тешко све ускладити. О свему морамо водити рачуна.
- Обезбедити наставницима и ученицима бесплатан приступ интернету и одговарајућу опрему (таблети) или лаптопови)
- Повећање плате би такође била мотивација наставницима, јер улажу већи напор приликом наставе на даљину.
- тражити већу сарадњу између школа у Србији
- Свести оптерећење наставника у реалне оквире
- Помоћи ученицима који немају материјалних могућности за праћење онлајн наставе (комјутер, интернет)
- Обезбедити деци једну платформу, а не да не знају који професор где држи наставу.
- Набавка разних симулатора за практичну наставу
- Пружити подршку наставницима и уважити њихово додатно ангажовање.
- Држава и Министарство су у овим околностима у потпуности занемарили потребе наставника, њихов стрес и ангажовање, а у први план истакле жеље родитеља и ученика и ако смо сви били у незавидној ситуацији, што сматрам изузетно некоректним најблаже речено. Све док је наставник и образовни процес у другом плану, те док се улагање у образовање посматра као трошак, а не као инвестиција, проблеми неће нестати. Под хитно радити на побољшању угледа наставничке професије у друштву.
- Опремити све наставнике основним средствима за рад (рачунари, моб. тел., интернет, софтвер)
- Потребно је да будемо плаћени сразмерно знању и времену које улажемо при овом види наставу. Ја као информатичар, одбијам да будем јефтина радна снага. Докле год се то не доведе у ред, квалитетни људи , који познају ИКТ биће појединци у образовању, а не већина.
- Обука деце и родитеља за коришћење ИКТ ресурса
- Обезбедити ученицима опрему за рад.
- Обезбедити алате, софтвер и систем за управљање учењем који ће се користити на нивоу читаве државе.
- Више слободе наставницима (допунска, додатна настава онлајн, домаћи задаци онлајн, итд.))
- Инсистирати на обавезности примене дигиталних алата
- Обезбедити наставницима службене мобилне телефоне и одговарајућу опрему (рачунаре, камере, слушалице са микрофоном и софтвере)

- Пракса је показала да је учење на даљину за ученике распуст самим тим низак степен знања, неозбиљност. Школа им је на другом месту, док колеге због овог начина рада здравствено страдају.
- Обезбедити стабилну интернет конекцију у сеоским срединама.
- практичној настави учење на даљину може бити само допуна наставе
- Већа плата, потребна да се плате дугови, заостали рачуни, да се купи храна, а потом и да се купи нека опрема потребна за реализацију наставног процеса учењем на даљину, јер пара за то наставници НЕМАЈУ.
- Купити наставницима дигиталне табле за писање.
- Формирати у свакој школи (која жели хибридную наставу) стручну службу за техничку реализацију дигиталних курсева и опремити школски студио.
- Обезбеђивање професионалних алата за дигиталну наставу свим наставницима у држави
- Обезбедити свим актерима потребну опрему
- Лични лаптоп или таблет са сопственом везом за сваког наставника.
- Плате по меру човека
- Да и ученици схвате важност образовања!
- Смањити нека непотребна административна оптерећења наставника, на пример евиденција о постигнућима ученика да се ради само на једном месту (електронски дневник), боље користити електронске базу школа како би се избегло дуплирање послова
- Да министар и саветници одрже час и примене све методе које траже у теорији, практично.
- Организовати семинаре на тему процена напредовања ученика, онлјан педагогија
- Платити наставнике који креирају употребљиве образовне ресурсе
- Обезбедити уређаје и бесплатан Интернет свим ученицима и наставницима.
- Обезбедити ученицима рачунаре и бесплатан интернет
- Нисам спреман за онлине наставу јер је повратни ефекат катастрофалан, не постоји!
- Јавно признање и уважавање ентузијазма наставника
- Организовањем различитих обука уживо, прилагођених предзнању наставника. Није исто када обуку похађа наставник који предаје информатику и онај који предаје страни језик и има 30 година стажа у школи.
- Обезбедите им таблете
- Више се посветити ученицима који треба да схвате да није играње већ РЕДОВНА и озбиљна настава
- Обезбедити хардвер
- Технички опремити ученике
- Омогућити ученицима адекватну рачунарску опрему и адекватан проток интернет
- Већа и редовна сарадња и размена искустава наставника исте струке, не само на нивоу школе, већ и на нивоу региона.
- Јасна, кратка, прецизна, недвосмислена упутства и што мање дописа од стране Министарства
- Омогућити ученицима приступ бесплатним ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...)

- Обезбедити свим ученицима стабилну интернет конекцију, личне рачунаре... Велики број деце која се школују у нашој школи нису имала ове услове
- Не само наставницима већ и ученицима обезбедити ИКТ ресурсе
- Обезбедити рачунаре и плаћен интернет наставницима за рад од куће
- Дигитални уџбеници стручних школа - стручних предмета
- 90% часова практичне наставе није могуће организовати он лајн
- Обезбедити наставницима више алата који се плаћају. Све је ово корисно ако наставимо примену у пракси. Без алата ће обука бити заборављена.
- Обезбедити наставницима алате који нису бесплатни. Ако не применимо научено, цаба смо прошли обуку. Сврха је у примени
- Бесплатан (тј. плаћени) приступ сајтовима који поседују ресурсе потребне за образовање. Пример су сајтови са лекцијама, фотографијама или неким другим корисним стварима које се могу искористити у настави.
- Обезбедити наставницима олакшице за набавку рачунара по повољнијим условима, нижим ценама...
- Обезбедити наставницима пословне рачунаре/лап-топове/таблете за рад, јер су у току пандемије и ванредног стања многи користили лична (приватна) средства да би обављали свој посао.
- Системски регулисти правила за ученике који слабо учествују или не учествују у настави на даљину нпр. да ли је ученик који ништа није радио токо онлајн наставе неоцењен или има недовољну оцену и сл.
- Омогућити он лине седнице на даљину. Процес учења вратити на старо, ученике и наставнике у учионице где им је и место.
- Много стручних предмета не могу да се предају онлајн
- Омогућити ученицима стабилну интернет конекцију...не подразумевати расположивост опреме
- Дефинисати радно време наставника приликом рада од куће. Тај рад не може да се уоквири у 40-часовну радну недељу.
- Министарство би могло да се позабави реалним "дометима" ове наставе и да пружи одговарајућу финансијско техничку подршку (колико је то и где могуће) - победничке фразе нису од користи ђацима, родитељима и наставницима. А деца су и пре овога осакаћена стањем друштва и уназађеним системима вредности.
- Настава на даљину је погубна по ученике из стручних предмета као што су цртање и сликање (сала за цртање је неопходна за успешну реализацију рада у пракси)
- Новчано надокнадити време које се утроши на припрему саме наставе.
- Мање формалности, више стварне посвећености ученику
- Правно и економски регулисти додатни рад и време наставника проведено на припреми и реализацији наставе на даљину поготово у школама где поделом наставних предмета наставник нема могућност да исти предмет предаје у два или више одељења већ држи више различитих предмета у различитим одељењима. Проблем је изражен у школама које имају мање ученика и у мањим срединама где на пример стручни наставници предају седам, десет и више различитих предмета, а и они се у добром броју мењају сваке године.
- Обезбедити рачунарску опрему ученицима који онлајн наставу прате преко мобилних телефона.

- Нисам противник технологије и напретка али ми се не свиђа то што све више учимо децу да зависе од машина а све мање да користе најсавршенији компјутер који имају у својој глави.
- Користити савремене алате на нивоу средњих школа а бесплатни од стране државе Србије(Microsoft teams, Moodle portal-moja škola)
- Обезбедити обавезан таблет и бесплатан интернет ,као основни и нужан ресурс за рад учењем на даљину
- Претплату на интернет и лап топ са одговарајућим карактеристикама за праћење и рад
- Не желим
- Обезбедити и ученицима већи приступ ИКТ ресурсима.
- Омогућити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...)
- Подићи свест ученика о обавезности наставе на даљину и о самосталности израде домаћих задатака.
- Платити професорима коришћење личних ресурса тј. рачунара и интернета.
- Омогућити ученицима техничку подршку(рачунаре, камере, интернет...)
- Ученицима и наставницима омогућити повољнију набавку и плаћање ИКТ ресурса
- Нужно зло кад је у питању инд. настава у музичким школама.
- Обезбедити алате који би пратили наставу клавира нпр. Без кашњења звука
- прилагођавање маргиналним групама и ученицима са сметњама у развоју
- Обезбедити више образовних ресурса који су применљиви са ученицима који имају сметње у развоју
- Омогућити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима
- Обезбедити алате, хардвер и софтвер свим ученицима подједнако.
- Омогућити родитељима обуке, упутити их
- За ученике са сметњама у развоју неопходан је искључиво непосредан рад
- Треба ми бољи рачунар, већи пакет интернета, а то себи нисам могла да приуштим. Многим ђацима је то такође проблем. Хрватска је обезбедила технику свима па тек онда приступила настави на даљину. Зашто нисмо и ми!?
- Да имам макар таблет и интернет, да га обезбеди Министарство... као што је то случај са државама у окружењу, а не да из свог џепа финансирам наставу на даљину и да ме нико ни не пита имам ли могућности за њено извођење или се ишчуђује што немам кућни интернет...!
- Ученицима је заморно да користе различите алате код различитих наставника.
- обезбедити бесплатан moodle сајт са могућношћу постављања видео лекција
- Обавезно увести обавезу коришћења Мајкрософт Офиса 365 за све наставнике!
- Наставницима је потребно обезбедити да имају макар ЛАП-ТОП рачунар да би могли да одговоримо са неким минимум на затечено-тренутно ванредно стање
- У оквиру часова информатике припремити основце за овакав начин рада, обавезно отварање мејл адреса и тд.
- Смањење броја ученика у одељењима
- Потребно је да и ученици буду снабдевени личним рачунаром, лаптопом, таблетом. Деца у нашој средини су се довијала у време ове ситуације, пример мојих ученика из разреда: поседују 1 мобилни телефон од мајке, а 4 детета су ученици наше

школе у нижим разредима. Врло је било тешко оstarити реализацију наставног процеса у таквим условим.

- Опремити наставнике ИКТ ресурсима
- Практична обука наставника је неопходна!
- Решити проблем реалног оцењивања ученика
- Решити проблем реалног оцењивања ученика у настави на даљину
- Обезбедити бесплатан интернет, компјутере наставницима и могућност да им деца буду у вртићу како би могли да адекватно обављају свој посао
- Подизање дигиталних компетенција родитеља.
- Врло је некоректно што на претходна два питања нисте ставили могућност да се као и овде наведе опција која није понуђена, ако Вас заиста занима мишљење наставника.
- Организовати системске обуке за подизање дигиталних компетенција ученика и родитеља. компетенција
- Обезбедити наставницима и ученицима рачунар и стабилну интернет конекцију
- Не дозволити да наставници користе своје рачунаре, телефоне и плаћају свој лични интернет у сврхе посла.
- Конкретна једноставна предавања са јасним објашњењима
- Омогућити реално оцењивање
- Обавезно задржати један ТВ канал за наставу као стални школски канал!
- Организовати заједничке радионице, наставника и ученика, на којима би се практично истовремено обучавали за процес учења на даљину и развијали дигиталне вештине
- Обезбедити лаптопове наставницима и ђацима који немају услове за онлајн наставу.
- Организовати семинаре са ИТ стручњацима (не он-лајн), како би што успешније објаснили употребу алата у извођењу наставе.
- Већ сте одлучили да буде наставе на даљину
- Докле год ученици/родитељи нису у стању да отворе pdf документ који им је прослеђен ми не можемо говорити о озбиљној настави на даљину. Дакле, треба радити и на овом пољу.
- Већа плата за веће компетенције
- Постепено увођење, личним темпом, а не присилно увођење платформи, ресурса, бомбардовање...
- Омогућити ученицима једнака права и доступност интернета и рачунара, како би могли сви једнако да прате наставу на даљину. Посебно деци из руралних средина и тешких материјално-социјалних услова живота.
- Јасна упутства министарства!!!
- Заштитити наставнике од дигиталног насиља од стране појединих родитеља у виду вређања, претећих коментара и сл.
- Обратити пажњу на наставнике који су пред пензијом. Овим колегама је потребна помоћ, нарочито за оне који имају неколико месеци до пензије.
- Омогућити ученицима обуке за подизање дигиталне писмености
- Наставници нису обучени за наставу на даљину, треба пуно претходног рада.
- Адекватна плата за наставнике који пружају квалитет

- Омогућити свим наставницима и деци, поготово у сеоским срединама, рачунаре и интернет ,јер без алата нема заната ,а после обуке и компетенције, а не обрнуто.
- Обезбедити деци интернет конекцију и рачунаре
- Обезбеђивање регистрације на боље онлине алате на нивоу школе, или по избору, зарад добијања више могућности, простора за рад, дугорочније коришћење проверених програма.
- Материјална подршка наставницима и родитељима за набавку техничке опреме
- Потребно је изменити свест ученик о учењу зарад знања, не за постизање оцене.
- Обезбедити свим ученицима приступ интернету и уређаје
- Сви ученици и наставници треба да имају рачунаре и интернет.
- Направити планове и уџбенике на време и не мењати правила 5 пута.
- Омогућити ученицима бесплатне рачунаре, или макар таблете. Обезбедити свим учионицама у држави интернет и приступ АМРЕС мрежи. Израда самосталног, српског ЛМС система који не зависи од Гугла и који неће имати проблема са Хуавеи уређајима. Једном речју, уложити новац у школу и школство.
- Направити базу података образовних ресурса, као и алата
- Наставницима дати већу аутономију од стране Министарства просвете
- Обезбедити стабилну интернет конекцију наставницима и ученицима
- Обука за наставнике, али не на даљину, него у инф. кабинету.
- Обезбедити наставницима лап топ и пројектор
- Moodle
- За ученике који се образују по ИОП-у као и за ученике из маргинализованих група не постоје адекватни онлине материјали односно отворени ресурси
- Ученике обавезати да присуствују и учествују у настави на даљину, редовно раде домаће задатке и шаљу их на време а не у 2ч ујутру!
- Потребно је да УЧЕНИЦИ овладају дигиталним технологијама. Основне ствари не знају, а наставници се "убише" од прављења материјала и "дигиталне едукације"!
- Већа подршка ученицима
- Обезбедити боља средства за рад
- Обезбедити наставницима опрему, повољније цене интернета код провајдера , када се интернет користи за потребе наставе.
- Методичка обука, систем надзора и обезбеђивања присуства ученика на часу и његовог рада код куће
- Поделити наставницима-учитељима лаптопове!!!!
- Начин провере знања није поуздан, јер увек неко други може да га попуни а не сам ученик
- Повећати зараду и накнаду за одељенско старешинство
- Надам се да се у будућности неће остваривати настава на даљину јер није у духу човечанства и хуманости.
- Средње стручне школе имају проблем са редовним -штампаним уџбеницима а где су тек дигитални ?
- Пошто је избор ограничен на до два , прикључујем и последњи предлог
- Мање групе ученика (смањити број ученика у одељењу)
- Обезбедити да сваки наставник добије лап топ за рад, а ученици таблет. Посебно у местима удаљеним од града.

- Организовати системске обуке за подизање дигиталних компетенција ученика
- Ученицима по врло повољним условима обезбедити рачунарску опрему, неопходну за праћење наставе и израду наставних задатака
- Бесплатан интернет ученицима и наставницима
- Организовати системску обуку за подизање дигиталних компетенција ученика.
- Шта је ово other? Могли сте да се бар мало потрудите.
- Поделити наставницима лаптопове премијум квалитета
- Омогућити УЧЕНИЦИМА већи приступ ИКТ ресурсима.
- Не брзи већ детаљни семинари за обуку. Не онлајн обука него уживо.
- Дигитални уџбеници за средње стручне школе, за националне мањине
- Омогућити ученицима бесплатан приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...)
- Заштити наставнике од злоупотребе ИКТ технологија од стране родитеља и деце
- Наставници и ученици немају рачунаре, појединци немају ресурсе ни за интернет, неопходна је помоћ Министарства
- Омогућити ученицима рачунаре и интернет јер већина њих нема тих могућности
- Проширен обим посла и нове компетенције захтевају већу плату.
- Проблем је неопремљеност школа. Требало би опремити школе, а не уводити нешто за шта нема могућности примене. Потребно је опремити и ученике јер доста њих нема услове за овај вид наставе.
- Држава треба обезбедити свима подједнаке услове за рад!
- Обезбедити ИКТ ресурсе ученицима
- Подизање дигиталних компетенција родитеља
- Омогућити и ученицима (а не само наставницима) и школама већи приступ ИКТ ресурсима (рачунари стабилна интернет конекција...) Ако је школство бесплатно, онда нека и уџбеници буду бесплатни и доступни -како штампани тако и дигитални
- Обезбедити рачунаре, табелете или телефоне деци која немају
- Рачунари у школама се једва покрећу. Не постоје услови за рад. Немамо сунђере, фломастере, креде, исправне рачунаре, табле...
- Потребно је прво оспособити СВЕ, а не само поједине наставнике за основно руковање
- Пружити наставницима сву потребну технологију како би могли да спроводе овакав вид наставе и да раде и
- На којима би уједначавали избор алата .Неопходно је обезбедити свима, у наставном процесу, рачунар и интернет.... са обукама не претеривати, преобимне су и за такве обуке су нам потребни живи контакти
- Омогућити неку најједноставнију платформу за ученике који наставу похађају по инклузивном образовању
- Омогућити свим ученицима исте радне услове приликом онлине наставе.
- Многе апликације које су као бесплатне дају могућност израде само пар игрица, квизова или страница, као падлет који сте представили, moodle не даје могућност бесплатног коришћења, wordwall само десет игрица итд. Министарство би могло обезбедити нека средства којима би наставници на нивоу школа могли плаћати те апликације и користити их на нивоу школе. Таква је пракса у Хрватској. Овако се

ми довијамо на разне начине, отварамо више mailova да бисмо се регистровали и искористили free верзије.

- Побољшати техничке могућности, у смислу приступа интернету (и наставницима и ученицима) у местима где је то скоро немогуће
- Србија је земља са највишим ценама компјутерске опреме у региону те је ученицима из породица са нижим примањима ИКТ тешко доступна. На нивоу државе би се требало стимулисати набавка компјутерске опреме и софтвера по нижим ценама у циљу образовања и подизања дигиталних компетенција како ученика тако и наставног кадра.
- Наставнике који имају висок степен дигиталних компетенција, што подразумева и способност самосталног учења нових техника и коришћења алата, поштедети силних обимних обука за оно што већ знају и користе.
- Како велики број наставника ради у две или више школа, потребно је на нивоу државе или школске управе увести иста правила за све школе, алате или платформе за рад на даљину да буду исте. Како радим у три школе, у свакој се упутства тумаче различито и користе се различите платформе за рад на даљину.
- Обезбедити неограничени интернет деци из сиромашних породица.
- По могућности да се обезбеди материјал и на албанском језику
- Повећати мотивацију наставника, пре свега кроз боље материјалне услове (већа плата, поштовање целог друштва за учињене напоре..)
- Наставницима обезбедити бесплатне таблете, нема сваки професор финансијских могућности за паметним телефоном или лаптопом.
- Учење путем више дигиталних алата
- Обезбедити наставницима и школама савремену технологију
- Више слободног времена за припрему материјала
- Прилагођеност ресурса потребама музичке школе, проблем са преносом звука - у различито време зависно од интернет конекције
- Омогућити ученицима већи приступ ИКТ ресурсима
- Обавезно припремити неколико наставних јединица за реализацију наставом на даљину
- Направити готове материјале по плану и програму. У супротном за квалитетан један час треба нам од 1-3 сата припреме за презентацију, монтирање видео материјала и остало. Временски је немогуће неке предмете оставити у настави на даљину а да наставници имају 100% и да ураде припреме за тих 100% својих часова. Рачунам предмете као што су рачунарство и информатика, хемија, и предмети из стручних школа, а остали могу.
- Не инсистирати на квантитету интернет ресурса, јер смо далеко од савршеног рада на тој врло моћној и опасној „платформи“. Лично се не осећам заштићено при коришћењу бројних алата и апликација, упутства за заштиту су површна...
- Обезбедити наставна средства (рачунаре)
- Опремити школе ресурсима за квалитетно извођење наставе на даљину
- Психолошка подршка у стресним ситуацијама да се спречи сагоревање током рада или изгарање на послу.
- Да сви ученици у Србији имају услове за праћење наставе на даљину, што је случај само у идеалном имагинарном свету Министарства просвете

- Уврстити у понуду и предмете који постоје у стручним школама - стручне предмете
- Обезбедити деци и родитељима телефоне, компјутере и таблете како би настава на даљину функционисала.
- Подршка како спроводити наставу на даљину за децу са сметњама у развоју
- Музичке школе се јако тешко уклапају у прописе које донесе Министарство просвете због специфичности наставе, стручан тим који ће направити разуман план у случају ванредне ситуације за нас музичаре је неопходан.